

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Ölkədə üç virus
tüğyan edir -
hepatit A,
qızılca,
suçiçəyi
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 21 noyabr 2023-cü il Çərşənbə axşamı № 208 (8344) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Ermənistan Fransa hökumətinin marionetinə çevrilib"

Prezident İlham Əliyev İraq prezidenti ilə görüşdə mühüm bəyanatlar verdi

yazısı səh.3-də

Makron "artsax"-ı Parisə yerləşdirsin - vətəndaş cəmiyyətindən çağırış

yazısı səh.7-də

Repetitorluqdan qurtulmağın yolu - deputatdan təklif, ekspertlər isə deyir ki...

yazısı səh.13-də

Ağdamda dağıdılan məscidlərə getmir, Xankəndidə abidə axtarır - YUNESKO fəş oldu

yazısı səh.8-də

DTX Xocalı qatilinin ifadəsini yerində yoxladı - şok sözlər

yazısı səh.5-də

XİN: "Qarabağa böyük miqdarda silahların transfer edildiyi aşkarlanıb"

yazısı səh.11-də

Ərzaq təhlükəsizliyi təmin olunacaqmı? - təhlil

yazısı səh.4-də

Şərurun hərbi komissarının barəsində cinayət işi açıldı

yazısı səh.14-də

Bakıda saxta reseptlər hazırlayan dəstə üzvləri saxlanıldı

yazısı səh.4-də

İdman ictimaiyyəti ayağa qalxdı - Azərbaycan futbolunun qara gecəsi

yazısı səh.15-də

ABŞ-IN AZƏRBAYCANA XƏTALİ HƏMLƏSİ - VAŞİNGTON VƏ PARİS BAKIYA QARŞI BİRLƏŞİR?

Birləşmiş Ştatların yeni səfirinin, nəhayət, Bakıya gəlişi ərəfəsində əlaqələr kəskinləşib, hətta yüksək səviyyədə qarşılıqlı səfərlər dayandırılıb; **deputat:** "Seçki ili bitəndən sonra hər şey öz yerinə oturacaq"

yazısı səh.9-də

Baş bankirlərdən SOS! - yeni maliyyə böhranı baş verə bilər

İsrail-HƏMAS, Rusiya-Ukrayna müharibələri qeyri-müəyyənliyi artırır...

yazısı səh.10-də

Vahid Əhmədov:
"Bölgələrdə iş yerlərinin açılması hökumətin prioritet məsələsi olmalıdır"

yazısı səh.6-də

Aqil Abbas:
"O vaxt Ağdamı Pənahəli xan tikmişdi, bu dəfə Qarabağı azad edən İlham Əliyev tikir"

yazısı səh.5-də

Prezident nazir müavinini vəzifəsindən azad etdi

yazısı səh.3-də

Amos Hochstein

Baydenin müşaviri İsrailə getdi

ABŞ prezidenti Co Baydenin baş müşaviri Amos Hochstein İsrail və Livan arasında müharibənin qarşısının alınması ilə bağlı yüksək vəzifəli rəsmilərlə danışıqlar aparmaq üçün İsrailə gedib.

APA xəbər verir ki, bu barədə "Axios" ABŞ və İsraildən iki yüksək səviyyəli mənbəyə istinadən yazıb.

"ABŞ rəsmiləri bildiriblər ki, Ağ Evdə İsrailin Livandakı hərbi əməliyyatlarının sərhəddə gərginliyi artırması və bunun regional müharibəyə gətirib çıxara biləcəyi ilə bağlı narahatlıq artır. Bayden administrasiyasında bəziləri İsrailin "Hizbullah"ı təhrik etməyə və Livanda ABŞ və digər ölkələri münafiqşəyə cəlb edə biləcək daha geniş müharibə üçün bəhanə yaratmağa çalışmasından narahatdır. İsrail rəsmiləri bunu açıq şəkildə inkar edir", - nəşr yazıb.

"Axios" xatırladı ki, baş müşavir Hochstein sərhəddə "Hizbullah" ilə İsrail Müdafiə Qüvvələri arasında artan toqquşmalardan sonra İsrailə gedib.

İsrail rəsmisi bildirib ki, Hochstein İsrailin müdafiə naziri Yoav Gallant, strateji işlər üzrə naziri Ron Derner, baş qərargah reisi Herzi Halevi və milli təhlükəsizlik müşaviri Tzachi Hanegbi ilə görüşəcək.

Sürüşmə zonalarında aktivləşmə yarana bilər

Yağışların intensiv olması sürüşmə zonalarında aktivləşmə yarada bilər.

Bunu "Trend"ə açıqlamasında Geoloji Kəşfiyyat Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Əli Əliyev deyib. Onun sözlərinə görə, Abşeron yarımadasında müşahidəyə cəlb edilmiş yeddi sürüşmə sahəsindən yalnız Masazır və Nübar qəsəbəsində zəif aktiv-dinamiklik müşahidə olunur.

"İsmayilli, Şamaxı zonasında ən sonuncu dəfə Oğuz rayonunun Fililli kəndində sürüşmə baş vermişdi ki, ora da kiçik sahə idi. Mütəxəssislər tərəfindən sahəyə baxış keçirilib. Həmin sahədə artıq stabilləşmə mövcuddur və ciddi təhlükə gözlənilmir", - deyə o əlavə edib

Sədr bildirib ki, hazırda ən çox dinamik aktivlik cənub zonasında müşahidə edilir:

"Burada lokal sürüşmə prosesləri müşahidə olunur. Əsasən Lerik, Astara rayonları ərazisində icra hakimiyyətləri vətəndaş müraciətləri əsasında həmin sürüşmə yerlərində monitorinqlər aparır. Astara rayonunun Şahgənci kəndində sentyabr ayında çayın sağ qolunda çayyuma prosesləri gedir. Bunun da əsas səbəbi yağın yağışlar nəticəsində çayda suyun artmasıdır. Ötən həftə bu proses daha da aktivləşmişdi. Nəticədə yol çay tərəfindən axıb və yolboyu hərəkət dayanıb. Müvafiq dövlət orqanları tərəfindən tədbirlərin icrasına başlanıb. Hazırda cənub zonası da daxil olmaqla sürüşmə sahələrində vəziyyət stabildir. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, artıq yağış mövsümü başlayıb. Yağışların intensiv olması sürüşmə zonalarında aktivləşmə yarada bilər".

Qeyd edək ki, ümumilikdə ölkə ərazisində 99 lokal sürüşmə zonası müəyyən edilib və xəritələnib. Növbəti ildə isə sürüşmə zonalarının yeni xəritəsinin hazırlanması planlaşdırılır.

Azərbaycan OECD ilə vergitutma sahəsində Konvensiya imzalayıb

Mikayıl Cabbarov
İqtisadiyyat naziri

Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyində İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) nümayəndələri ilə keçirilən görüş çərçivəsində "Vergitutma bazasının aşınması və mənfəətin köçürülməsinin qarşısının alınması məqsədilə Vergi Sazişi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsinə dair Çoxtərəfli Konvensiya"sı imzalanıb.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov özünün "X" sosial şəbəkəsindəki paylaşımında

yazıb.

"100-dən çox ölkənin imzaladığı bu konvensiyaya tərəfdar çıxmaqla ölkəmizin global səviyyədə vergidən

yayınmanın qarşısının alınması prosesinə öz töhfəsini vermək niyyətini bir daha vurğuladıq", - deyə o qeyd edib.

M.Cabbarov bildirib ki, OECD ilə ikitərəfli əməkdaşlığın perspektivləri və potensial tərəfdaşlıq istiqamətləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Qara dənizdə Türkiyəyə məxsus yük gəmisi batıb, 12 ekipaj üzvü itkin düşüb

Qara dənizdə qasırğa Türkiyəyə məxsus yük gəmisi batırıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə daxili işlər naziri Ali Yerlikaya məlumat verib.

İçerisində 12 nəfər heyət üzvünün olduğu gəmi ilə əlaqə saxlamağın mümkün olmadığı bildirilib. Ekipaj üzvlərinin itkin düşdüyü güman edilir.

Başqa bir yük gəmisi qasırğanın təsirindən sahile çıxıb.

Dəniz İşləri Baş İdarəsi Kamerun bayrağı altında üzən gəmidə olan 13 personalın hamısının xilas edildiyini açıqlayıb.

Saakaşvili məhkəmədən əfv istədi

Gürcüstanın sabiq prezidenti Mixael Saakaşvili dövlət başçısı Salome Zurabişvilidən əfv olunmasını istəyib.

Musavat.com "Report"a istinadən xəbər verir ki, o, bu barədə məhkəmə iclasında danışıb.

Saakaşvili bildirib ki, o, bir müddət Gürcüstandan kənardə olmalıdır: "Təbii ki, xanım Zurabişvili bir imza ilə atasını uşaqlara qaytara və ən əsası Gürcüstanda siyasi tarazlığı bərpa edə bilər".

Qeyd edək ki, M.Saakaşvili 2013-cü ildə Gürcüstanı tərk edib, bundan sonra ölkədə ona qarşı 4 cinayət işi açıqlanıb, onlardan ikisində siyasətçi qiyabi olaraq 3 və 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. 2021-ci ilin oktyabrında Saakaşvili gizli şəkildə Gürcüstana gəlib, lakin saxlanılıb. 2022-ci ilin may ayında səhhəti pisləşdiyi üçün Tiflisdəki "Vivamed" özəl klinikasına aparılıb və bu günə kimi oradadır.

Hindistanlı araşdırmaçı:

"Qadınlar müasirlik və konservativ keçmiş arasında qalıblar"

"Qadın hərəkatları Türkiyədə bir çox uğurlara imza atıb. Qadın hüquqlarını müdafiə edən və cins fərqi qoymayan təşkilatlar mütləq dövlət təşkilatları ilə paralel və birlikdə işləməlidir".

APA xəbər ki, bunu Qoşulmama Hərəkatının "Qadınların hüquqlarının inkişaf etdirilməsi və səlahiyyətlərinin artırılması" mövzusunda Konfransı çərçivəsində keçirilən "Qadınların hüquqlarının və səlahiyyətlərinin artırılmasında qeyri-dövlət aktorlarının rolu" adlı panel müzakirəsində Türkiyə Qadın Hüquqları Federasiyasının prezidenti Canay Güllü deyib.

O, Türkiyə Qadın Hüquqları Federasiyası üçün qadın hərəkatları ilə dövlət qurumlarının dialoqunun təşkilinin vacibliyini vurğulayıb: "İstəyirik ki, dövlət qurumları və bələdiyyə rəhbərliyində qadınlar təmsil olsunlar. Bu gün Türkiyədə qadına qarşı şiddətin qarşısını almaq üçün proqramlar tətbiq edir, qadınların hüquqlarının müdafiəsi üçün brend firmalarla müqavilələr bağlamışdır".

Hindistanlı araşdırmaçı Saira Şah Halim isə "Müasir Hindistanda qadınların təkamülü müstəqillikdən indiyə qədər" adlı çıxışında qeyd edib ki, ölkəsi son vaxtlar sürətlə inkişaf etməkdədir. Saira Şah Halim Hindistanın qadınların hüquqlarının, eləcə də kişi və qadın bərabərliyi üçün xüsusi olaraq çalışdığını, bununla bağlı mübarizə apardığını deyib: "1980-90-cı illərlə müqayisədə müəyyən uğurlar əldə olunub. Sonrakı illərdə ailə planlanması kimi vacib qərarlar qəbul edildi. Bu həm də ailənin iqtisadi vəziyyətinin müsbət istiqamətdə dəyişməsi deməkdir. Əgər qadınların mövqeyini analiz etsək görərik ki, onlar müasirlik və konservativ keçmiş arasında qalıblar. Əgər kompüter elmlərini öyrənsələr, gələcəkdə yarana biləcək cins fərqliliyini aradan qaldıracaqlar".

“Ermənistan Fransa hökumətinin marionetinə çevrilib”

Prezident İlham Əliyev İraq prezidenti ilə görüşdə mühüm bəyanatlar verdi: “Heç bir beynəlxalq təzyiq Azərbaycan xalqının və Azərbaycan hökumətinin iradəsinə təsir göstərə bilməz”

Noyabrın 20-də Bakıda Prezident İlham Əliyevin İraq Respublikasının Prezidenti Əbdüllətif Camal Rəşid ilə təkbətək görüşü keçirilib. Dövlətimizin başçısı İraq prezidentinin Qoşulmama Hərəkatının Zirvə toplantısı çərçivəsində Azərbaycana səfərini və keçirdikləri görüşü məmnuniyyətlə xatırladı. İraq prezidentinin ölkəmizə ilk dəfə rəsmi səfərə gəlməsindən məmnunluğunu bildiren Prezident İlham Əliyev bu səfərin və səfər zamanı aparılacaq müzakirələrin ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da inkişafına mühüm töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Dövlətimizin başçısı iqtisadi-ticari, elmi, texniki və mədəni əməkdaşlıq üzrə Birgə Komissiyanın yaxın vaxtlarda İraqda iclasının keçiriləcəyini və onun iqtisadi-ticari əlaqələrin daha da genişləndirilməsində mühüm rol oynayaçağını deyib.

İraq prezidenti Azərbaycan ilə əlaqələrin daha da inkişafında əzmliliyini vurğuladı, səfər çərçivəsində imzalanacaq sənədlərin əlaqələrimizin genişlənməsinə böyük töhfə verəcəyini bildirdi.

Görüşdə ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daim bir-birinin mövqelərini dəstəklədiyi məmnunluqla vurğulanı, Azərbaycanın və İraqın işğaldan əziyyət çəkdiyi, amma bu vəziyyətin keçmişdə qaldığı qeyd edilib.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, energetika, mədəniyyət, elm, təhsil və turizm sahələrində əməkdaşlıq məsələlərinin inkişafı üçün əlverişli imkanla-

bu qeydlərlə bağlı rəyinin nədən ibarət olduğuna dair cavab verməsini iki aydan artıqdır ki, gözləyirik və bizə heç bir cavab gəlməyib.

Yenə də bunun səbəbinin onlara pis məsləhətlərin, xüsusilə Fransadan pis məsləhətlərin verilməsinin olduğunu düşünürəm. Fransa Cənubi Qafqazda çox destruktiv rol oynayır. Əslində indi Ermənistan Fransa hökumətinin marionetinə çevrilib və bu, regional sabitliyə ciddi təhlükə ola bilər. Bizə heç bir müharibə lazım deyil. Biz öz ərazimizdə vuruşuruq və ədalət, beynəlxalq hüquqi bərqərar etdik. Lakin Ermənistan hökuməti və siyasi establişmentini qisas haqqında düşünür. Fransa hökumətindən gələn yanlış mesajlar əslində Ermənistan hökumətində və ola bilsin ictimai rəyində onların hərbi təcavüzə başlaya biləcəklərinə dair illüziya yaradır. Ermənistanı silahlandırmaqla, hansı ki, Fransa qürur duyur və bunu ictimai şəkildə bildirir, Ermənistan yeni bir müharibəyə başlamaq qərarı versə, bu, ona kömək etməyəcək. Nəticə eyni olacaq. Heç kəs onlara kömək etməyəcək. Üç il bundan əvvəl Fransa onlara kömək etdi? Xeyr. İki ay bundan əvvəl onlara kömək etdi? Xeyr. Onlar burada nə edə bilərlər. Heç nə.

Odur ki, Ermənistan öz gələcəyini regionumuzdan uzaqda yerləşən ölkələrin ambisiyaları üzərində deyil, öz milli maraqlarına əsasən planlaşdırmalıdır. Xüsusilə qanlı müstəmləkə keçmişinə malik olan ölkələrin ambisiyaları üzərində qurmamalıdır. Bunların müstəmləkə siyasəti əsasən dünyanın müxtəlif yerlərində müsəlman əhalisinə qarşı yönəlməmişdir.

Hesab edirəm ki, qeydlərimizlə bağlı Ermənistandan nə qədər tez cavab alsaq bir o qədər də yaxşı olar. Heç bir beynəlxalq təzyiq Azərbaycan xalqının və Azərbaycan hökumətinin iradəsinə təsir göstərə bilməz. Ermənistan indi dünyanın müxtəlif yerlərində olan diaspor təşkilatlarından Azərbaycana hər yerdə hücum etmək üçün istifadə edir. Lakin onlar üçün bu, sıfır nəticə verəcək. Biz sülhə hazırıq, lakin ədalətli sülhə, hər iki ölkənin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin təminməsi əsasında olan sülhə. Biz sağlam düşüncəyə və tarixi ədalətə əsaslanan sülhə hazırıq. Beləliklə, mən həmkarımı bu barədə məlumatlandırdım ki, Cənubi Qafqazda real vəziyyəti daha yaxşı anlamaq mümkün olsun.

Bizim ikitərəfli əlaqələrimizə gəldikdə demək istəyirəm ki, biz iqtisadi əməkdaşlıq məsələsini geniş şəkildə əhatə etdik. İki həftədən sonra nümayəndə heyətimiz hökumətlərarası komissiyanın yeni iclasının keçirilməsi üçün Bağdada səfər edəcək. Bizim qarşılıqlı ticarətin necə artırılması ilə bağlı böyük planlarımız var. Həmçinin bu gün enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələsini də müzakirə etdik. Növbəti ay nümayəndə heyətimizin səfəri zamanı bu məsələ yenə müzakirə olunacaq”.

Nəzərə çatdıraq ki, bu, diplomatik əlaqələr tarixi boyunca İraq prezidentinin Azərbaycana ilk rəsmi səfəridir.

Prezident nazir müavini vəzifəsindən azad etdi

İqtisadiyyat nazirinin müavini Sevinc Həsənova vəzifəsindən azad edilib. Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb. Onun yerinə hələ ki təyinat olmayıb.

Sevinc Həsənova

Xatırladaq ki, S.Həsənova 6 iyul 2006-cı ildən nazir müavini idi.

Narişkin: “ABŞ Ukraynanı səfərbərliyin maksimum sürətləndirilməsinə yönəldir”

ABŞ Ukraynanı səfərbərliyin maksimum sürətləndirilməsinə yönəldir. APA Rusiya Federasiyası Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin mətbuat bürosuna istinadən xəbər verir ki, bunu xidmətin direktoru Sergey Narişkin deyib.

Narişkinin fikrincə, ABŞ Ukraynanı səfərbərliyin maksimum intensivləşdirilməsinə yönəltməklə yanaşı, 17-70 yaş arası kişiləri və həmçinin qadınları hərbi xidmətə çağırmağı tövsiyə edir:

“Qərb Ukraynanın müharibədəki itkilərinin sayına baxmayaraq, münaqişədə Rusiyanın qələbəsinin mümkünsüzlüyünü dünya ictimaiyyətinə nümayiş etdirməyi Prezident Volodimir Zelenski rejimindən tələb edir”.

Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri həmçinin əlavə edib ki, Kiyevin amerikalı və britaniyalı kuratorları Ukraynanın hərbi-siyasi rəhbərliyinə çağırış yaşını 17-70 aralığında təyin etməyi, həmçinin qadınların ordu sıralarına səfərbər edilməsini tövsiyə edir.

Qeyd edək ki, Ukraynada səfərdə olan ABŞ müdafiə naziri Lloyd Ostin Prezident Volodimir Zelenski ilə görüşüb.

APA xəbər verir ki, bu barədə ABŞ müdafiə nazirinin “X” hesabında məlumat verilib.

“ABŞ-ın Ukraynaya davamlı dəstəyini bir daha təsdiqləmək üçün bu gün Kiyevdə prezident Zelenski ilə görüşməkdən şərəf duydu. Biz müttəfiqlərimiz və tərəfdaşlarımızla birlikdə Ukraynanın döyüş meydanında təcili ehtiyaclarını və uzunmüddətli müdafiə tələblərini dəstəkləməyə davam edəcəyik”, - o bildirib.

Bakıda saxta reseptlər hazırlayan dəstə üzvləri saxlanıldı

Bakıda psixotrop tərkibli dərmanların əldə olunması üçün saxta reseptlər hazırlayan dəstə üzvləri saxlanılıb.

Bu barədə Musavat.com-a Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Nizami Rayon Polis İdarəsinin Narkotiklərlə Mübarizə Bölməsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan Bakı şəhər sakinləri 1999-cu il təvəllüdlü Qulu Salmanov, 1986-cı il təvəllüdlü Əli Balayev, 1986-cı il təvəllüdlü Müşviq Şahbazov və 1987-ci il təvəllüdlü Əzizə Əliyeva saxlanılıblar.

Onlardan ümumilikdə psixotrop tərkibli 950 ədəd, o cümlədən 350 ədəd preqabalin, 600 ədəd tramadol həbləri və külli miqdarda metamfetamin aşkar edilib.

Qeyd edilib ki, Ə.Əliyeva evində hazırladığı saxta reseptləri dəstə üzvlərinə təqdim edərək psixotrop tərkibli dərmanların əldə olunaraq qanunsuz dövriyyəsinin təşkilinə şərait yaradıb.

Faktla bağlı Nizami RPI-də Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb. Nizami rayonunda narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması məqsədilə polis əməkdaşları tərəfindən mübarizə tədbirləri davam etdirilir.

Dünyada inflyasiyanın sürətinin azalması prosesi davam edir. Əksər ölkələrdə istehlak qiymətləri böyük bahalaşmanın başlamasından öncəki hədlərə yaxınlaşmaqdadır. BMT Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Təşkilatının məlumatına əsasən, oktyabr ayında Qlobal Ərzaq Qiymətləri İndeksi sentyabr ilə müqayisədə 0,7 bənd, yaxud 0,5 faiz azalmaqla 120,6 bənd təşkil edib. Bu göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 14,8 bənd (10,9 faiz) aşağıdır.

Qlobal ərzaq bazarında oktyabr ayındakı cüzi azalma şəkər, taxıl, bitki yağları və etin qiymət indekslərinin azalması, süd məhsullarının isə artması fonunda baş verib. Ötən Taxıl Qiymətləri İndeksi orta hesabla 125,0 bənd təşkil edib ki, bu da sentyabrda 1,3 bənd (1,0 faiz) və keçən ildən 27,3 bənd (17,9 faiz) aşağıdır. Oktyabr ayında dünya buğda qiymətləri 1,9 faiz ucuzlaşıb. Buna ABŞ-dən ümumilikdə gözləniləndən daha yüksək tədarük və ixracatçılar arasında rəqabətin kəskin artması səbəb olub.

Oktyabrda FAO Bitki Yağı Qiymətləri İndeksinin orta dəyəri 120,0 bənd təşkil edib ki, bu da sentyabr ayı ilə müqayisədə 0,9 bənd (0,7 faiz) aşağıdır. Bu azalma ardıcıl üçüncü aydır ki, davam edir. Bitki yağlarının dəyəri ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 31,3 bənd (20,7 faiz) aşağıdır.

Süd Məhsullarının Orta Qiyməti İndeksi doqquz aylıq enişdən sonra ötən ay 2,4 bənd (2,2 faiz) artaraq 111,3 bənd təşkil edib. Lakin yenə də ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu indeks 28,0 bənd (20,1 faiz) azdır.

FAO Ət Qiyməti İndeksinin orta dəyəri oktyabrda 112,9 bənd təşkil edib ki, bu da sentyabr ayı ilə müqayisədə bir qədər aşağıdır (0,7 bənd və ya 0,6 faiz). Bu azalma artıq dördüncü aydır ki, davam edir və beləliklə, bu göstərici ötən ilin müvafiq göstəricisindən 3,9 bənd (3,4

faiz) aşağıdır. Oktyabr ayında global donuz eti qiymətləri ucuzlaşıb, quş qripi epidemiyalarının təsiri ilə dünyanın bir sıra aparıcı təchizatçılarından tədarüklər məhdudlaşdığına görə quş eti qiymətləri bir qədər artıb.

FAO Şəkər Qiymətləri İndeksinin oktyabrda orta dəyəri iki aylıq artımdan sonra azalaraq 159,2 bənd təşkil edib ki, bu da sentyabr ayı ilə müqayisədə 3,5 bənd (2,2 faiz) aşağıdır. Bununla belə, şəkərin dünya bazar qiyməti hələ də ötən ilin müvafiq dövrünün səviyyəsindən 50,6 bənddən çox (46,6 faiz) yüksəkdir.

Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ilin oktyabr ayında ölkədə istehlak qiymətləri indeksi sentyabr ayı ilə müqayisədə 0,4 faiz, 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 10,2 faiz artıb. Qiymətləri dövlət tərəfindən tənzimlənən məhsullar və xidmətlər, həmçinin mövsümi xarakter daşıyan kənd təsərrüfatı məhsulları nəzərə alınmadan hesablanan və bazis inflyasiyası kimi qəbul edilmiş istehlak qiymətlərinin bazis indeksi 2023-cü ilin oktyabr ayında sentyabr ayı ilə müqayisədə 0,2 faiz, əvvəlki ilin oktyabr ayı ilə müqayisədə 3,8 faiz, 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 10,2 faiz yüksəlib.

2023-cü ilin oktyabr ayında ərzaq məhsulları, içkilər və

Ərzaq təhlükəsizliyi təmin olunacaqmı? - təhlil

Hökumət 503 milyon manat ayırıb; ekspert: "Qlobal bazarlardakı qiymət dəyişikliyi Azərbaycanda daha sərt hiss olunur"

tütün məmulatları üzrə istehlak qiymətləri sentyabr ayı ilə müqayisədə 0,8 faiz, 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 11,4 faiz bahalaşıb.

Qeyri-ərzaq məhsulları üzrə istehlak qiymətləri indeksi isə sentyabr ayı ilə müqayisədə 0,1 faiz, 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 9,5 faiz artıb. Əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə istehlak qiymətləri indeksi sentyabr ayı ilə müqayisədə dəyişməyib, 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə isə 9,1 faiz yüksəlib.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın ərzaq bazarı böyük ölçüdə idxaldan asılıdır. Əsas və sənaye yolu ilə əldə olunan ərzaq məhsullarına tələbatın mühüm hissəsi idxal hesabına təmin edilir. Buna görə də ərzaq inflyasiyası ölkə üzrə inflyasiya göstəricisinə təsir edən başlıca amil rolunu oynayır. Azərbaycan Mərkəzi Bankı bildirir ki, faktiki inflyasiyanın azalmasına baxmayaraq, proqnoz hori-

zontu üzrə inflyasiyanın xarici mühiti ilə bağlı bəzi qeyri-müəyyənlikləri qalır: "Gecikmə gərginlik, yeni müharibə ocaqlarının yaranması, təbii anomalialar dünya bazasında qida və enerji qiymətlərində əlavə artımlara səbəb ola bilər".

İqtisadçı-ekspert Rövşən Ağayev isə deyir ki, qlo-

bal bazarlardakı qiymət dəyişikliyi Azərbaycanda daha sərt hiss olunur: "Rəsmi statistikaya görə, son 2 ildə ölkənin ümumi idxalı 5 faiz ucuzlaşıb. Daha doğrusu, idxalın dəyəri 2022-ci ilə nisbətən 17 faiz yüksək olsa da, 2021-ci ildəki səviyyədən 5 faiz aşağıdır. Dünyada, xüsusilə də Ukrayna-Rusiya müharibəsinin başlanması ilə pik həddə çatmış və sonradan tədricən azalan qida qiymətlərinin burada təsiri hələlik ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin tam təmin olunmasına gətirib çıxarmayıb. Rəsmi məlumata görə, Azərbaycanda 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarına 10 milyard 865,5 milyon manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulu istehsal olunub ki, bunun da 5 milyard 134 milyon manatı heyvandarlıq, 5 milyard 731,5 milyon manatı isə bitkililik məhsullarının payına düşür. Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatının istehsalı 3 faiz, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları üzrə 3,3 faiz, bitkililik məhsulları üzrə isə 2,7 faiz artıb. Noyabr ayının 1-nə kimi tarılardan qarğıdalı da daxil olmaqla 3172,6 min ton və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 1,8 faiz çox dənli və dənli paxlalı bitkilər, 989,3 min ton (4,0 faiz az) kartof, 1753,6 min ton (1,4 faiz çox) tərəvəz, 438,2 min ton (6,5 faiz az) bostan məhsulları, 1084,5 min ton (2,4 faiz çox) meyvə və giləmeyvə, 217,5 min ton (6,3 faiz çox) üzüm, 29,2 min ton (2,5 faiz çox) gü-nəbəxan, 125,1 min ton (18,6 faiz az) şəkər çuğunduru yığılıb. Bu il ötən ilkindən cüzi həcmdə artıq - 1 milyon 833,8 min ton buğda yığılıb.

Yanvar-oktyabr aylarında quş eti də daxil olmaqla diri çəkide 485,4 min ton, 1864,5 min ton süd, 1832,5 milyon ədəd yumurta istehsal

edilib. 2022-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən ət istehsalı 3,1 faiz, süd istehsalı 1,5 faiz, yumurta istehsalı 10,5 faiz artıb.

Hökumət 2024-cü ilin dövlət büdcəsində ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün irihəcmli vəsait nəzərdə tutub. Belə ki, gələn ilin dövlət büdcəsində kənd təsərrüfatı bölməsi üzrə 1 milyard 109,9 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulub. Bunun 502,9 milyon manatı bilavasitə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasına yönəldiləcək. Ərzaq təhlükəsizliyi tədbirləri üçün ayrılmış vəsait hesabına fermerlərə kənd təsərrüfatı istehsal vasitələrinin alınmasına sərf olunan xərclərin bir hissəsini kompensasiya etmək məqsədilə bitki becərilən sahənin hər hektarına görə verilən əkin, tədarükçülərə təhvil verilən bitkililik məhsulunun hər tonuna görə verilən məhsul, sertifikatlı 1-ci və 2-ci reproduksiya toxum və tinglərin satışına görə verilən toxum, yerli heyvanların cins tərkibinin yaxşılaşdırılması, yüksək məhsuldar genetik potensialı olan heyvanların baş sayının artırılması məqsədilə süni mayalanma yolu ilə alınan hər bir sağlam buzova görə verilən heyvan, Azərbaycan Respublikasında istehsal edilib tədarükçülərə təhvil verilən yaş baramanın hər kiloqramına görə verilən barama subsidiyalarının, habelə lizinqə verilən və lizinq yolu ilə satılan texnikalara, suvarma sistemləri dəstəyə və damazlıq heyvanların alınması üçün kənd təsərrüfatı istehsalçılarına dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına verilən güzəştlərin, kənd təsərrüfatı sahəsində digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Gələn il "Ərzaqlıq buğda ilə özünütəminatmə səviyyəsinin yüksəldilməsinə dair bir sıra tədbirlər haqqında" Azərbaycan Prezidentinin 2022-ci il 19 iyul tarixli 1754 nömrəli Fərmanı ilə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, idxal olunan buğdadən asılılığın azaldılması və yeni tənzimləmə mexanizmlərinin yaradılması hesabına Azərbaycanın ərzaqlıq buğda ilə özünütəminatmə səviyyəsinin yüksəldilməsi sahəsində tədbirlər həyata keçirilməsi məqsədilə 60 milyon manat vəsait ayrılacaq.

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Məsəvi"**

"Azərbaycanın Xirosiması": Qərbin "ikili standartları"na erməni əli ilə qoyulan "abidə"

Aqil Abbas: "O vaxt Ağdamı Pənahəli xan tikmişdi, bu dəfə Qarabağı azad edən Ali Baş Komandan İlham Əliyev tikir"

Noyabrın 20-də Ağdamın Azərbaycanaya qaytarılmasının 3-cü ildönümüdür. Üç il öncə məhz 10 noyabr 2023-cü il kapitulyasiya sənədinin bəndlərindən birinin (2-ci bənd) tələbi əsasında işğalçı Ermənistan daha bir rayonu-muzu qısa müddətdə azad etməli oldu. Beləcə, bir güllə atmadan, şəhid vermədən Ağdam öz halal və qanuni sahibinə qovuşdu. Ancaq hansı vəziyyətdə, o da məlum. Nahaq yerə yerli və xarici jurnalistlər onu "Azərbaycanın Xirosiması" adlandırmırlar ki. Ağdam erməni barbarlığının əyani şahididir. Ermənistan burada qəsdən mədəni və dini abidələrimizi vandalizmə məruz qoyub, təhqir və qarət edib. Əslində bu, Qərbin Azərbaycana münasibətdə hələ də davam edən "ikili standartları"na erməni əli ilə qoyulan tarixi və rüsvayçı bir "abidə"dir. O Qərb (ABŞ və Fransa) ki, bədnam Minsk Qrupu vasitəsilə "sülh danışıqları" bəhanəsi ilə 28 il ərzində faktiki erməni işğalını legitimləşdirməklə məşğul idi. Amma gözlərində qaldı. Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə cəmi 44 gün ərzində təcavüzkarla yanaşı, onun havadarlarının məkrlı planlarını da darmadağın etdi.

Arayış üçün: Ağdam rayonu 1930-cu ildə yaradılıb. Sahəsi 1094 kvadrat km olan rayonun relyefi əsasən düzənlik, qismən dağlıqdır. "Ağdam" sözü qədim türk dilində "kiçik qala" deməkdir. XVIII əsrin birinci yarısında Qarabağlı Pənahəli xan bu şəhərdə özü üçün ağ daşdan imarət tikdirmək barədə əmr verib. Həmin imarət uzun müddət ətraf kəndlərin sakinləri üçün bir növ oriyentirə çevrilib. Bu mənada "Ağdam" - Günəş şüaları ilə nurlanmış işıqlı, ağ ev deməkdir.

Rayonun ərazisində XX əsrin 50-ci illərindən etibarən aparılan arxeoloji tədqiqat işləri zamanı məlum olub ki, Ağdamın ərazisi qədim insanların yaşayış məskənlərindən biridir. Bura Qafqazda ilk şəhər tipli yaşayış məskəni və Güney Qafqazda ən zəngin abidələri olan yerlərdən biri olub.

1993-cü il 23 iyulundan rayon ərazisinin 73 faizi - rayon mərkəzi ilə birgə 90 kənd işğal altında idi. 128

min insan məcburi köçkün həyatı yaşayırdı. İşğal nəticəsində Ağdam rayonunun 38 kolxozu, 12 sənaye obyekti, 74 məktəbi, 271 mədəniyyət evi, bütün dünyada yeganə olan Çörək muzeyi, 67 idarə və 99 klubu düşmənlə ələ keçib. Ağdam uğrunda döyüşlərdə 6 mindən artıq şəhid vermişik.

1993-cü il 29 iyul tarixində BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi 853 sayılı qətnamədə "işğalçı qüvvələrin Ağdam rayonu və digər işğal edilmiş Azərbaycan ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılması" tələb edilirdi. Lakin Ermənistan xarici havadarlarına güvənərək bu qətnaməyə də məhəl qoymadı.

2020-ci il noyabrın 26-da "Ağdamın azad olunmasına görə" medal təsis edilib. Prezident İlham Əliyevin sərəncamları ilə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin 5790 hərbi qulluqçusu "Ağdamın azad olunmasına görə" medalı ilə təltif olunub.

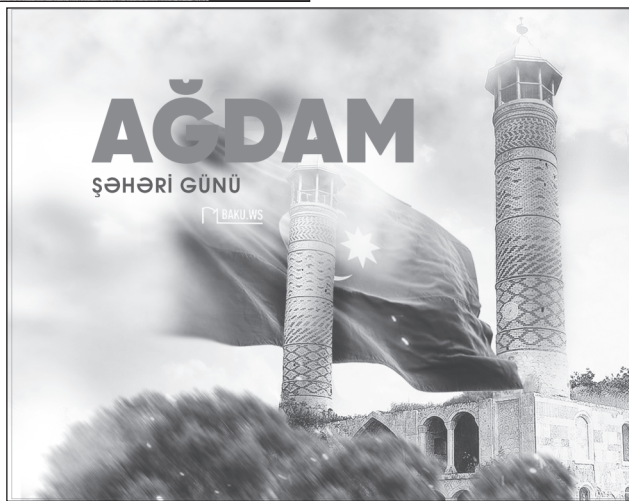
İlham Əliyevin 31 iyul 2023-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş əraziləri üzrə şəhər günləri təsis edilib. Ağdamlılar ilk dəfə olaraq Ağdamın işğaldan azad edilən günü - noyabrın 20-ni Ağdam Şəhəri Günü kimi qeyd edirlər.

Hazırda Ağdam azad edilən digər ərazilərimiz kimi sürətlə bərpa olunur, keçmiş köçkünlər tədricən öz yurdlarına qaytarılır.

Millət vəkili Aqil Abbas "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Ağdam çox gözəl, inkişaf etmiş şəhər olacaq. O, Ağdama tez-tez getdiyini, yenidənqurma işləri ilə tanış olduğunu qeyd etdi: "Ağdam 100 min nəfər yaşayacaq, biləcəyi şəhər olacaq. Qarabağ Universiteti Ağdamda ti-

rabağ isinəcək".

A.Abbas Ağdamın yenidən qurulması ilə bağlı təklifini də diqqətə çatdırdı: "Bərpa və yenidənqurma prosesi başladıqda tələbə inşaat dəstələrinin yaradılması ilə bağlı təklif vermişdim. Müstəqillikdən öncəki illərdə belə dəstələr var idi. Yeri gəlmişkən, ilk dəfə Azərbaycanda yaranmışdı, sonra ittifaqın digər ölkələrində tətbiq edildi. Tələbələr tətil müddətində

kiləcək. "Batmanqılınc" romanını yazarkən geniş araşdırma aparmışdım. Qarabağ xanı Pənahəli xan haqimiyətə gələndə Şuşanı paytaxt, Ağdamı isə Qarabağın mərkəzi elan etdi, müasir terminologiya ilə ifadə etsək, Ağdam azad iqtisadi zona idi, heç kimdən heç bir halda vergi alınmadı. Buna görə də Ağdam tikildi, inkişaf etdi. Buna görə də Ağdamda ticarət inkişaf etmişdi. Bir maraqlı faktı da diqqətinizə çatdırım ki, Ağdamdan Füzuliyə 48 kilometr, Ağdamdan Ağcabədiyə də 48 kilometr yoldur, Ağdamdan Bərdəyə də 48 kilometr yol var. Ağdamdan Şuşaya 37 kilometr, 40 kilometr Ağdərəyə, 83 kilometr Kəlbəcərə, 73 kilometr də Laçına-dır, 70 kilometr də Yevlağa-dır, Tərtərə də təxminən 45 kilometrdir. Yəni Ağdam Qarabağın düz mərkəzində yerləşir. Pənahəli xanın fərmanı da bu məsafələrlə bir-bəşə əlaqədar idi. O vaxt Ağdamı Pənahəli xan tikmişdi, bu dəfə Qarabağı azad edən Ali Baş Komandan İlham Əliyev tikir. Daha gözəl, müasir şəhər olacaq. Qarabağın inkişafı Ağdam və Füzulidən asılıdır. Bu iki şəhərin, rayonun bəreketli torpaqları, ümumittifaq əhəmiyyətli sənaye obyektləri olub. Əhali ora köçəndə Qa-

Qarabağda tikinti işlərində iştirak edərək, yüksək maaş ala bilərlər. O maaşla bir müddət dolanmaq olar. 1000-1500 AZN maaş alsalar, ən azı kirayə pulunu ödəyə bilərlər. Məlumdur ki, Azərbaycanda tələbə yataxhanalarının vəziyyəti ürkəcaşdırıcıdır. Tikintidə çalışan tələbələrə imtiyaz verilməli, diplomu aldıqdan sonra Qarabağda işlə və evlə təmin olunmalıdırlar. Tikintini sürətləndirmək üçün yaxşı yoldur. Hələ ki təklifim nəzərə alınmayıb. Bildiyim qədər Bakı Dövlət Universitetində (BDU) tələbə inşaat dəstəsi yaradılıb. Başqa ali təhsil müəssisələri də bundan nümunə götürməlidir. Gənclər və İdman Nazirliyi də prosesdə iştirak etməlidir".

Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini Bəşir Hacıyev AZƏRTAC-ın bölgə müxbirinə 20 Noyabr - Ağdam Şəhəri Günü ilə bağlı eksklüziv açıqlamasında deyib ki, Ağdamda ilkin mərhələdə 1 şəhər və 12 kəndin bərpası nəzərdə tutulur: "Sarıcılı, Xıdırli və Kəngərli kəndlərində 2024-cü ilin sonuna kimi işlərin birinci mərhələsinin yerinə yetirilməsi planlaşdırılır.

DTX Xocalı qatilinin ifadəsini yerində yoxladı - şok sözlər

Raşid Beqlaryanın Xocalı soyqırımı ilə bağlı verdiyi məlumatlar üzrə araşdırmalar aparılır.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Mətbuat Xidməti məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində mövcud olmuş qanunsuz erməni silahlı birləşmələri tərəfindən ötən müddətdə törədilmiş terrorçuluq, sülh və insanlıq əleyhinə, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı kompleks araşdırmalar aparılır.

Əvvəllər azadlıqları məhdudlaşdırılmaqla Xankəndi şəhərində yerləşən 3 saylı uşaq xəstəxanasında saxlanılmış azərbaycanlı əsirlərə və beynəlxalq humanitar hüquqla müdafiə olunan başqa şəxslərə işgəncə verməkdə, eləcə də sülh və insanlıq əleyhinə, müharibə cinayəti kimi digər ağır cinayət əməllərini törətməkdə, həmçinin qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin fəaliyyətində digər formada iştirak etməkdə şübhəli bilinən Beqlaryan Raşid Aramayisi Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 112, 113, 115.2, 279.1 və 318.1-ci maddələri ilə ittiham olunaraq həbs edilib. Qeyd olunan işgəncələrə məruz qalmış həmin şəxslər müəyyən edilərək hazırkı cinayət işi üzrə zərərçəkmiş şəxs qismində tanınıblar.

Dindirilməsi zamanı təqsirləndirilən şəxs Raşid Beqlaryan 1992-ci ilin fevral ayında Xocalı faciəsinin törədilməsində iştirakçı olması barədə məlumat verərək bildirib ki, 25 fevral 1992-ci il tarixində Ermənistan silahlı qüvvələri və onların təbəçiliyində fəaliyyət göstərən qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin Xankəndi şəhərindən mülki əhalinin sıx yaşadığı Xocalı şəhərinə etdikləri hücum vaxtı qabaqcadan qurulmuş plana uyğun olaraq, sağ qalmış azərbaycanlı dinc sakinlərə təhlükəsiz qaydada Əsgəran rayonundan keçməklə Ağdam rayonu istiqamətində gedə biləcəklərinə dair yalan vədlər verilib. 26 fevral 1992-ci il tarixində özünün də daxil olduğu həmin silahlı birləşmələr azərbaycanlıları kütləvi qırğına məruz qoymaq məqsədilə Qarqarçayın sahilı boyunca Ağdam rayonuna doğru hərəkət edən, əksəriyyəti qadın, uşaq və yaşlı insanlardan ibarət 200 nəfərədək mülki şəxsi Əsgəran qalasına yaxın ərazidə pusquya salaraq avtomat silahlardan atəş açmaqla qətlə yetiriblər. Cinayətkar dəstə üzvləri tərəfindən həlak olanların üzərindəki şəxsi əşyalar talan edildikdən sonra onların meyitləri Əsgəran qalası ətrafında basdırılıb.

İfadənin yerində yoxlanılması istintaq hərəkəti zamanı Raşid Beqlaryan mülki əhaliyə qarşı cinayət əməllərinin törədildiyi yerləri əyani şəkildə göstərərək bu barədə ətraflı məlumat verib.

Hazırda qeyd olunan cinayət əməlləri ilə bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

İr. Ümumiyyətlə, Ağdam rayonu üzrə bir çox layihənin icrası nəzərdə tutulur. 2026-cı ilin sonunadək Ağdam şəhərinə və ətraf kəndlərə ümumilikdə 42 min insanın köçürülməsi qarşıya məqsəd qoyulub", - deyərək əlavə edib.

B.Hacıyev həmçinin qeyd edib ki, müasir Ağdamın mərkəzi hissəsi 2026-cı ildə formalaşdırılacaq: "Müasir Ağdam keçmiş Ağdam şəhəri və ətrafındakı səkkiz kənddən ibarət olacaq. Ağdamda 5 yaşayış məhəlləsi tikiləcək, "Zəfər" və açıq hava altında "İşğal" mu-

zeyləri fəaliyyət göstərəcək. "İşğal" muzeyi məscidin arxasında viran qoyulmuş sahədə yaradılacaq. Həmin ərazidə olan dağıntılar konservasiya ediləcək və olduğu kimi saxlanılacaq. Muzey erməni vandallığının və işğal tarixinin şahidi olaraq gələcək nəsillərə Ağdamın 30 illik acı taleyindən söhbət açacaq, tarixi həqiqətləri unutmaya imkan verməyəcək. Gələcək nəsillər qonaqlar, turistlər burada oxuduqları, eşitdikləri işğal tarixinin acı həqiqətlərini öz gözləri ilə görə biləcəklər".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

"Baxış bucağı"

Milli Məclis hökumətin iştirakı ilə 2024-cü ilin dövlət büdcəsini ilk oxunuşda müzakirə edərək təsdiqlədi və bu gün, 21 sentyabrda sənəd ikinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılacaq. Deputat, parlamentin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vahid Əhmədovla müsahibəmizdə əvvəlcə büdcə sənədindən danışdıq, həmçinin bölgəmiz, ölkəmizlə bağlı digər vacib məsələlərlə bağlı millət vəkili fikirlərini öyrəndik.

- Vahid bəy, 2024-cü ilin dövlət büdcəsi ilə bağlı qanun layihəsini necə qiymətləndirirsiniz? Hələ müzakirələr bitməyib və siz sənəddə hansı məsələlərin əksini tapmasını istərdiniz?

- Biz həmişə olduğu kimi, budəfəki büdcə müzakirələrində də vacib saydığımız bir sıra məsələlərə toxunduq. Bu gün bütün dünyada iqtisadiyyatın ləngiməsi prosesi gedir. Həm Rusiya-Ukrayna müharibəsi, həm İsrail-HƏMAS savaşı, həmçinin dünyanın bir sıra dövlətləri arasında münasibətlərin gərginləşməsi, o cümlədən Qarabağdakı qələbəmizi bəzi ölkələrin həzm edə bilməməsi Azərbaycan iqtisadiyyatına da öz təsirini göstərir. 2024-cü ilin yekununa görə, artım və xərclər həradasə 0,8-1 faizin altında olacaq. Bu, böyük artım deyil. Həm də dünyada neftə olan asılılığın azalması, həmçinin hasilatın azalması ilə əlaqədardır. Bir vaxt var idi qazın qiyməti 3 minə qalxmışdı, indi kəskin enmələr var. Bizim ixracımızın əsas hissəsini neft və qaz təşkil etdiyi üçün müəyyən qədər problemlər yaranır. Əgər proseslər belə davam edərsə, dövlət büdcəsində daha ciddi problemlər yarana bilər. Bütün bunları nəzərə alaraq Prezident İlham Əliyevin göstərişinə uyğun olaraq qeyri-neft sektorunun inkişafını daha çox qabaqda, bu sahəyə investisiyaların qoyuluşunun artırılmasını təklif edirik. Düzdür, 2023-cü ildə bu sahədə intensiv işlər həyata keçirilib, iş yerləri açılır və sair. Amma ümumi götürəndə bu, kifayət deyil. İdxalın strukturuna baxanda görürük ki, idxalda artımlar var. 2023-də idxal 14,9 milyard dollar olub. 2024-də isə 16,1 milyard dollar həcmində planlaşdırılır, yeni 1,2 milyard çox. Amma idxal azalmalıdır. Biz o məhsulların daxilində istehsalına başlamalıyıq. Mən həm komitədə, həm də plenar iclasda qaldırdım ki, Bakı, Sumqayıt, Gəncə istisna olmaqla, iş yerlərinin açılması ilə əlaqədar bölgələrdə bizim çox ciddi problemlərimiz var. Hətta təklif etdim ki, aqroparkların, sənaye parklarının tikintisini daha çox bölgələrdə apararaq, bölgələrdə əlavə iş yerləri açsın, insanlar paytaxta axın

"Bölgələrdə iş yerlərinin açılması hökumətin prioritet məsələsi olmalıdır" - deputat

Vahid Əhmədov: "Əgər kənardan müdaxilə olmasa, Azərbaycanla Ermənistan sülh müqaviləsini imzalayacağıq"

eləməsin. Həm də urbanizasiya prosesi müəyyən qədər stabilləşsin. Axı insanların rayonlarda iş yerləri olarsa, paytaxt bu qədər yüklənməz. Əvvəllər rayonlarda su, işıq, qaz, yol problemləri var idi. İndi bunlar müəyyən qədər həllini tapıb, bütün rayon mərkəzləri və ətraf kəndlərdə bu problemlər dövlət xətti ilə həllini tapıb. Biz regionların iqtisadi inkişafı ilə əlaqədar olaraq 4 proqram qəbul etmişik.

- Amma Bakıya axın davam edir...

- Bəli. Bu, yaxşı hal deyil. Bu problemlərin həlli çox vacibdir. Bundan əlavə, biz müharibə veteranlarına verilən 80 manatın artırılması ilə bağlı məsələ qaldırdıq. Bizə məlumat verdilər ki, bu məsələyə baxılacaq. Heç olmasa bu vəsaiti 150 manat etmək lazımdır. Amma baxır büdcənin daxilində imkanlarına. Ümumiyyətlə, hesab edərdim ki, belə çətin bir şəraitdə Azərbaycan hökuməti, Maliyyə, İqtisadiyyat nazirlikləri büdcəni yaxşı işləyiblər, qənaətbəxş saymaq olar. Mən məsələ qaldırdım ki, Dövlət Neft Fondundan transfert kifayət qədər çoxdur, 12,8 milyard manat. Keçən ildən 1,1 milyard manat çoxdur. Biz elə etməliyik ki, o fondu gələcək nəsillər üçün qoruyub-saxlayaq. Ona görə də qeyri-neft sektorunu yüksək səviyyədə inkişaf etdirə, əlavə dəyər gətirən məhsulların istehsalını təşkil edə bilsək, bu, çox yaxşı olar. Düzdür, İqtisadiyyat Nazirliyində bu proseslər həyata keçirilir. Təbii ki, onların da müəyyən problemləri var. Amma əsas diqqəti bölgələrə yetirmək lazımdır. Bölgələrdə iş yerlərinin açılması hökumətin prioritet məsələsi olmalıdır.

- Elə sizin də iştirakınızla deputatların hökumətə ünvanlı hansı bölgələrdə nələr etmək olar, məzmununda plan-konspekt hazırlana, təkliflər paketi göndərilə bilməzmi?

- Burada plan-konspektə ehtiyac yoxdur. Nəyə görə? Hər bölgənin özünün spesifik xüsusiyyətləri var. Məsələn, Quba-Xaçmaz meyvə-tərəvəz istehsalı ilə məşhurdur, bir az da heyvandarlıq var. Lənkəran-Asfaraq zonasi, digər zonalar da bəllidir. Burada əsas məsələ emal müəssisələrinin təşkilidir. Sovet vaxtında Quba-Xaçmaz zonasında 7-dək emal müəssisəsi var idi. Hazırda ikisi var, onlar da tam gücü ilə işləmir. Süd emalı müəssisələri var idi. Əgər biz emal müəssisələrini lazımi səviyyədə qura bilsək, insanlar daha geniş şəkildə meyvəçiliklə, tərəvəzçiliklə, heyvandarlıqla məşğul olar. 2024-cü il dövlət büdcəsinin 43 faizi sosial sahəyə gedir. 15 milyard manata yaxın vəsait ayrılıb. O cümlədən müdafiə və təhlükəsizliyə 25,5 faizi - 9,2 milyard manat ayrılır. Yeni dövlət başçısı sosial sahəyə həmişə böyük diqqət yetirir. Aldığım məlumata görə, həmişə də müzakirə gedəndə onun Prezident Administrasiyası və Nazirlər Kabinetinə göstərişi olur ki, sosial sahəyə xüsusi diqqət yetirilsin. Biz müharibəni bitirmişik, ərazi bütövlüyümüzü təmin etmişik. İndi işğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyük quruculuq işləri gedir. 3 ilə yaxın keçib, artıq 12 milyard yaxın vəsait xərcləmişik. Gələn ilə də 4 milyard yaxın vəsait nəzərdə tutmuşuq. Həm də orada iş yerləri açılacaq, Cəbrayıl və Ağdamda sənaye parkları tiki-

"Ola bilər ki, Azərbaycanı kimsə müharibəyə sürükləmək istəsin"

lir. Mən təklif etdim ki, orada hərbi-sənaye komplekslərinin filialları da tikilsin. Ümumi götürəndə büdcəni qənaətbəxş hesab etmək olar. Amma biz büdcənin neftdən asılılığını azaltmalıyıq. Qeyri-neft sektorunu daha sürətlə inkişaf etdirməliyik ki, bizim gələcəkdə problemlərimiz olmasın.

- Vahid bəy, qeyd etdiyiniz kimi, 2024-cü il də nəzərə alınırsa, azad olunan ərazilərə 4 il ərzində xərclənmə vəsaiti ümumi həcmi 16 milyard manat olacaq. İşğal illərində Azərbaycana külli miqdarda zərər vuran Ermənistanın ödəməli olduğu təzminatın miqdarı, sizcə, hansı rəqəmlər ətrafında ola bilər?

- Müəyyən rəqəmlər səhləndirilir. Yadıma gəlir ki, bir vaxtlar Qiymətləndiricilər komissiyası var idi, rəhbəri Xan-hüseyn Kazımlı idi. O vaxt 300 milyardan söhbət gedirdi. Amma mən hesab edərdim ki, bəlkə də bundan çoxdur. İndi belə deyənələr var ki, guya Ermənistanın o qədər pulu haradadır və sair. Pulu yoxdur, ərazisi var, torpağından versin. Bu məsələlər onsuz da çəkişmə obyektinə olacaq. Çünki Azərbaycan hökuməti, prokurorluq orqanları bu işlə məşğuldur. Amma bu da Ermənistanın özünü necə aparmasından asılıdır. Əgər Ermənistan yenə də silahlanmaya güc versə, sülh müqaviləsinin imzalanmasını uzadırsa, əlbəttə, Azərbaycan heç vaxt güzəştə getməyəcək və beynəlxalq məhkəmələrdə öz haqqını tələb edəcək. Amma tez bir zamanda sülh müqaviləsi imzalanarsa - məsələn, bu ilin sonunadək nə isə olacağına dair gözləntilər var idi - o halda güzəştli mövqe ola bilər.

- Amma ABŞ və Fransa başda olmaqla, Avropa İttifaqı sülhə imkan vermir. Bu vəziyyətdə sülh imzalana bilərmi?

- Ümumiyyətlə, sülh imzalanmalıdır. Əgər kənardan müdaxilə olmasa, Azərbaycanla Ermənistan sülh müqaviləsini imzalayacağıq. Çox təəssüf ki, kənardan müdaxilələr var.

- Qərblə Rusiya arasında dava gedir. Sülhün imzalanacağı masa, sizcə, harada qoyulacaq?

- Rusiya istəyir ki, Moskvada imzalsın. Amma cənab Prezident Tiflisə bağlı təklif verdi. İndi baxırıq ki, Gürcüstan Ermənistanla silahların, zirehli texnikanın öz ərazisindən aparılmasına imkan yaratdı. Dünyada elə ciddi proseslər gedir ki, dostla düşməni ayırmaq çox çətindir. Mən gözləməyirdim ki, Gürcüstan belə bir hərəkət edə bilər. Çünki bizim kommunikasiya xətlərimiz, neft, qaz hamısı oradan keçir və Azərbaycandan kifayət qədər dividendlər götürürlər. Gürcüstan bunu dəyərləndirə bilmədi. Belə hərəkət qəbul olunmazdır. Bu vaxta qədər gözlədin, icazə vermədin, amma Azərbaycan ərazi bütövlüyünü təmin edəndən sonra belə bir addım atırsan. Baxıram ki, Gürcüstanın müdafiə naziri gedib Paşinyanla görüşüb, özü də belə həssas məqamda.

- Hansı ki, Azərbaycanın hesabına Gürcüstan böyük vəsaitlər əldə edir...

- O vaxt Gürcüstan marşrutu bizim yeganə çıxış yolumuz idi. Ulu öndərin və cənab prezidentin dövründə verilən bu qərarlar tamamilə doğru idi. 1994-cü ildə kontraktı imzaladıq, 2010-cu ildən vəsaitlər Azərbaycana daxil olmağa başladı. O vəsaitlər və əldə olunan atəş-kəs olmasaydı, bu gün belə bir orduya sahib ola bilməzdik. Deməzdim ki, Gürcüstanın Azərbaycanla münasibətlərində problemlər olub. Elə son hadisələrdə normal münasibətlərdəydik. Cənab Prezident orada yüksək səviyyədə qarşılandı. Amma indiki həssas dövərdə bu hərəkət doğru deyildi. Bizim kifayət qədər əməkdaşlığımız, həmçinin orada yaşayan çoxsaylı soydaşlarımız var. Bir məsələni deyim: Azər-

baycan Prezidenti cənab İlham Əliyev hər zaman çalışır ki, qonşularla münasibətləri stabil qoruyub-saxlasın. Gördünüz, İran son illərdə bizə qarşı nə oyunlar qururdu? Amma yenə də Azərbaycan Prezidenti Xudafərin körpüsünün qarşısında dedi ki, İran bizim qonşumuzdur, bizim münasibətlərimiz bundan sonra da yüksək səviyyədə olacaq. Yəni dövlət başçısı açıq siyasət aparır, pərdə arxasında bir söz, efrədə başqa söz demir. Cənab İlham Əliyev dövlətin, millətin maraqlarını nəzərə alaraq, siyasət yürüdü, çox dövlətlər bunu qəbul eləmir. Çox dövlətlər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etməsini həzm edə bilmir. Düşünürlər ki, necə oldu Şuşa kimi bir qalanı işğaldan azad etdilər?

- Ermənistanın işğal altında qalan 8 kənd və Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı gözləntiləriniz nədir?

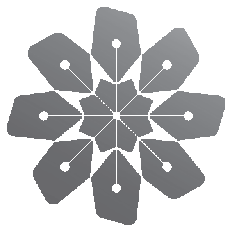
- O da gündəmdədir. Yəqin ki, danışıqlar yolu ilə həllini tapacaq. Zəngəzur dəhlizi problemli məsələdir, amma dəhliz açılacaq. İran, ya Ermənistan ərazisindən açılacaq, amma açılacaq. Məni İranın da mövqeyi narahat edir. Bugünlərdə cənab Prezident iranlı həmkarı ilə görüşdü, çox müsbət fikirlər səsləndi. Amma bir-iki gün keçdi, İran daxilində Azərbaycan əleyhinə fikirlər səslənməyə başladı, bu qəbul ediləndir.

- Növbəti savaşı, toqquşmanı necə gözləyirsiniz?

- Mən gözləmirəm və inanmıram. Cənab Prezident paradda da bildirdi ki, biz istədiyimizə nail olmuşuq, ərazi bütövlüyümüzü təmin etmişik. Ona görə də bizim heç bir problemimiz qalmayıb. Ola bilər ki, Azərbaycanı kimsə müharibəyə sürükləmək istəsin.

Qeyd: Müsahibənin tam versiyasını Musa-vat.com-dan oxuya bilərsiniz.

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

“Fransanın bizə münasibətindən belə aydın olur ki, Azərbaycanca hüquqi dövlət olmasın, ölkənin bir ərazisində etnik separatizm yaşasın, həbsdə olan quldurları azad edək və gedib yenidən Xankəndidə “öz müqəddəratını təyin etsinlər”. Parisin düşmən siyasətinə başqa ad vermək mümkün deyil. Onlara görə Qarabağ erməniləri bizə tabe olmadan ayrıca yaşamaq, biz də muxtar statusu verməliyik. Amma Makron administrasiyasının bu arzusu gözündə qaldı və bundan sonra nə qədər bəyanat verilməsinin heç bir əhəmiyyəti yoxdur”.

Bu sözləri “Yeni Müsavat”-a **Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu** deyib. Hüquq müdafiəçisi Parisin həftəsonu verdiyi bəyanatı absurdun dibi adlandırıb. QHT rəhbəri hesab edir ki, Fransa bir hüquqi və unikal dövlətə qarşı aşkar şəkildə siyasi həmlələr edir. Hüquq müdafiəçisi Parisin beynəlxalq hüquqa zidd bir mövqedə dayandığını düşünür. “Hətta Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin qərarı da Fransanı qane etmir. Bunu həyasızlıq və qərəz adlandırmaq lazımdır. Hesab edirəm ki, ölkənin vətəndaş cəmiyyəti, QHT nümayəndələri Fransanın bu düşmənçiliyinə etiraz olaraq Bakıdakı səfərlərinə etiraz məktubu göndərməlidir. Eyni zamanda vətəndaş cəmiyyəti toplanıb rəsmi Parisə, Makrona və Fransa Senatına birgə bəyanatla cavab verməlidir”, - deyir X.Teyyublu təklif edib. Onun fikrincə, Fransa Qarabağ məsələsi qapanısa da, yenə daxili işimizə müdaxilə edir. Hüquq müdafiəçisi BMT rəyi olduğu halda hələ də Parisin Qarabağ ermənilə-

ri ilə bağlı tutduğu qərəzli mövqə dəyişmək bilmir: “Biz işimizə baxmalıyıq. Makron simasızlığını davam etdirirsə, biz də beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq addımlarımızı atmalıyıq. Əsas budur ki, Fransa Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan edir və istəməsə də, bunu qəbul edir. Məncə, biz Makronu Xankəndinə dəvət edək, gəlib yerində reallığı görsün. Hərçənd gəlsə belə, yenə yalan danışacaq. Fransa tarixində bu dərəcədə ermənipəşet prezident olmamışdı”.

“Müstəqil Həmkarlar” İctimai Birliyinin həmtəsisçisi Fuad Əliyev Fransanın son davranışlarına etiraz edilməsinin tərəfdarıdır: “Vətəndaş cəmiyyəti bu məsələdə fəal olmalıdır. Qeyri-hökumət təşkilatları ayağa qalxmaldır və Fransaya etirazını bildirməlidir. Onlar Azərbaycanda ermənilərin yüksək status almasını tələb edir. Əvvəlcə, Korsika üçün bunu özərləyib etsinlər. Fransa öz ərazisində azsaylı bir topluma muxtar status verməz. Özünə rəva

Mülki cəmiyyət, hüquq

YENİ **ÜSAVAT**
N 208 (8344) 21 noyabr 2023

Makron “artsax”ı Parisə yerləşdirsin - vətəndaş cəmiyyətindən çağırış

Hüquq müdafiəçiləri Fransanın nalayiq siyasətinə qarşı etiraza qalxdı və QHT-ləri birləşməyə dəvət etdi

bilmediyini bizdən gözləmək həyasızlıqdır. Əgər yaxşıdırsa, Fransa Qarabağ ermənilərinə öz şəhərlərindən birində bu hüququ versin, “artsax” separatçılara da Marseldə yerləşməyə şərait yaratsın. Onsuz da Hadrutun keçmiş oyuncaq meri bugünlərdə müsahibə verib ki, “artsax” Fransada yaşaya bilər. Biz də bu ideyanı dəstəkləyirik. Hara gedirlər getsinlər, Qarabağa gəlməsinlər”.

QHT rəhbəri Azərbaycan cəmiyyətinin də aktiv olmasını və Fransa hakimiyyətinə sərt etiraz səsini çatdırmasını zəruri sayır. F.Əliyev Qərb təşkilatlarının da Fransadan geri qalmadığını düşünür: “Avropa özünə etimadı itirir. Qərb dəyərlərinə dəyərsizlik qatır. Bu işdə Avropa Birliyi və Fransa başda gedir. Avropa Parlamenti, Avropa Şurası, ABŞ Konqresi, Kanada, USA-ID, Blinkenin kabineti bir klub və

kampaniya şəklində iştirak edirlər. Sanki eyni mərkəzdən gələn təlimata uyğun olaraq anti-Azərbaycan kursu götürülüb. Faktiki olaraq, Azərbaycan Qərbin hücumlarına məruz qalıb. Fransa, Kanada kimi ölkələr sanksiyaları belə istisna etmirlər. Amma biz düz yoldayıq, heç bir konvensiyanı pozmamışıq. Ona görə də beynəlxalq təzyiqlər siyasi xarakterlidir və hiyləgər qüvvələrin Cənubi Qafqaz planlarının tərkib hissəsidir. Bu mənada və-

təndaş cəmiyyətini bir olmağa və qərəzli çağırışlara, qətnəmələrə etiraz bildirməyə dəvət edirik”.

Xatırladaq ki, rəsmi Bakı ötən həftənin sonu Parisə bəyanatla cavab verib. “Fransa Xarici İşlər Nazirliyinin Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin 17 noyabr 2023-cü il tarixli qərarı ilə bağlı bəyanatı yersiz və qəbul edilməzdir”. Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyinin şərhində belə bildirilib. “Ermənistanın qanunsuz mürciətlərinin əksəriyyətinin məhkəmə tərəfindən rədd edilməsinə Fransanın əhəmiyyət verməməsi Azərbaycana qarşı ikili standartların və qərəzli münasibətin növbəti bariz nümunəsidir. Bir ölkənin özünü ədalətin və asayişin ən böyük müdafiəçisi kimi təqdim etməklə yanaşı, Fransa ilə heç bir əlaqəsi olmayan məsələni yanlış şərh edib məhkəmənin işlərinə qarışması təəsüf doğurur. Fransa özünün bədnam müstəmləkə siyasəti və o cümlədən nüvə sınaqları da daxil olmaqla, qeyri-qanuni hərəkətləri ilə bağlı məhkəmə qərarlarının icrasına diqqət yetirməlidir. Fransadan fərqli olaraq, Azərbaycan beynəlxalq öhdəliklərinə ciddi yanaşır”, - bəyanatda qeyd olunub.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Bəli, özünü konstruktiv və sülhpərvər siyasətçi kimi göstərmək, Azərbaycanı isə imkan düşdükcə qaralamaq - ola bilsin, erməni baş naziri Nikol Paşinyanın siyasi davranışındakı qəribə variasiyalar bununla izah olunur. Bu günlərdə yenə dedi ki, Azərbaycanla əsas prinsiplər razılaşdırılıb, amma guya sülh sazişi ona görə imzalanmır ki, tərəflər fərqli diplomatik dillərdə danışsınlar.

Hüseynbala SƏLİMOV

O ki qaldı rəsmi Bakıya, o, öz mövqeyini dəfələrlə bəyan edib və sülh sazişini imzalamağa hazır olduğunu bildiribdir. İndi “top” Ermənistanın tərəfindədir, amma çox təəsüf ki, Paşinyan qəti addım atmaqdanısa, özünün yeni dostlarının oyununu oynamaqdadır: gah Azərbaycana qarşı məhkəmə açır, gah da onu təcavüzkarlıqda ittiham edir...

Olsun. Amma Nikol iki məqamı unutmamalıdır. Birincisi, sülh sazişi Bakıdan çox İrəvana lazımdır. Nə qədər ki, sülh sazişi imzalanmayacaq, sərhədlər açılmayacaq, blokada götürülməyəcək. İrəvan bunu “iki üstə gəl iki” kimi bilməlidir - Parisin onun üçün göndərdiyi iki-üç sınıq-salxaq hərbi maşından kökə olmayacaq.

Elə ABŞ və Fransa da öz siyasətlərinə korrektələr etməlidirlər. Xüsusən də ABŞ! Məgər onun diplomatları bu vaxta qədər İrəvanı regional

Əsas prinsiplər razılaşdırılıbsa...

siyasətinə dəyişikliklər etməyə çağırırdılar? İndi nə oldu? Regional siyasəti dəyişmək üçün əlverişli bir imkan düşdüyü halda onlar niyə oyun qaydalarını dəyişməyə cəhd edirlər? Başa düşürük, qarşıdan prezident seçikləri gəlir və cənab Co Baydenə erməni diasporunun siyasi dəstəyi və milyonları lazımdır. Amma amerikalılar bu dəfə də Baydenə səs versələr, deməli, onların heç ağılı yoxdur. Doğrudanmı ABŞ belə qısır ölkəyə çevrilib? Doğrudanmı çaresiz qoca Baydenden savayı onu idarə etmək iqtidarında olan ikinci bir siyasətçi yoxdur?..

İkincisi, Paşinyan unutmamalıdır ki, erməni cəmiyyətinin səbri hüdudsuz deyil. Bu ölkədə revanşist müxalifət hələki heç nəyə nail olmayıb, bütün sərsəm siyasi gedişlərinə və variasiyalarına rəğmən cəmiyyət hələ də Nikola dəstək verir. Erməni cəmiyyəti Dağlıq Qarabağ savasının bitməsinə istəyir və hətta keçmiş Dağlıq Qarabağın itirilməsilə razılaşıb. İndi Paşinyandan qətiyyət tələb olunur ki, sülh sazişi imzalan-sın.

Bakının Ermənistan ərazisində gözü yoxdur. Ona görə İrəvan “Bakı Ermənistanı işğal etmək istəyir!” kimi siyasi spekulasiyalarla özünün yeni dostlarını - ABŞ-ı və Avropanı məşğul etməməlidir. Belə bir şey yoxdur və olmayacaq da! Hazırda Bakı hətta

Zəngəzur dəhlizinin açılmasında ısrarlı görünür.

Bunun əvəzində onun bir təklifi var və o, da budur ki, keçmiş Dağlıq Qarabağı tərk edən erməni əhalisi geri qayıda bilər. Amma bunun üçün bir neçə şərt vardır.

Birincisi, onlar həqiqətən də Qarabağ erməniləri olmalıdırlar - Livandan, Suriyadan köçürülən erməniləri Azərbaycanda yerləşdirmək mümkün olmayacaq. İkincisi, ermənilər keçmiş Dağlıq Qarabağa ABŞ-ın və Fransanın iddia etdiyi kimi qeyd-şərtsiz yox, Azərbaycan qanunlarını və Konstitusiyasını qəbul etdikləri bir halda qayıda bilərlər. Üçüncüsü, ermənilər keçmiş Dağlıq Qarabağa qayıdırsa, Ermənistandan qaç-

qın düşən azərbaycanlılar da öz yurd-yuvalarına qayıtmalıdırlar...

Bəli, təxminən ən əsas şərtlər bunlardır. Bəlkə də rəsmi İrəvan vaxtı uzatmaqla nəyəsə nail olmağı düşünür. Amma belə olmayacaq. Üstəgəl, əgər Nikolun Rusiya ilə bağlı planları ciddidirsə, onun bu yolla regionda demək olar ki, müttəfiqi qalmayacaq - Rusiya da artıq ondan üz çevirir və qonşu İran da onun Qərblə yeni münasibətlərinə qısqanclıqla yanaşır. Qalır Gürcüstan, hansı ki, öz ərazilərindən yükləri buraxa bilər, amma bundan o tərəfə gedə bilməz, çünki Tiflisin elə özü də himayəçi axtarışında olan kiçik bir ölkədir...

Zənənle əl tutmağın bədəli

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

“Qız ilə qızıl gizlin gərək”

(Azərbaycan atalar sözü)

Futbol üzrə milli komandamız Belçikada 5:0 uduzub vətənə qayıtmışdır, hazırda azarkeşlər baş məşqçi Canni de Byazini kəskin tənqidlərə, təhqirlərə məruz qoymaqladadır. Halbuki gəlin insafılı yanaşsaq, bu məğlubiyyətdə Canni müəllimin bir qram günahı yoxdur. Məğlubiyyət ilahi cəza idi, qaçılmaz bəla idi. Bunun üzərində dayanmalıyıq. Vaxtında yol göstərməliyik, çünki ölkəmizi, o cümlədən idman sahəsində qarşıda çətin sınaqlar gözləyir.

Söhbəti çox uzatmadan səbəbi birbaşa yazıram: millimizin oyunu uduzmasının əsas səbəbi öncəki oyunda, Bakıda İsveçlə qarşılaşmanın sonunda müdafiəçimiz Rahil Məmmədovun baş hakimlə əl görüşməsidir.

Yəqin çoxunuz o dəhşətli kadri görmüşdür, görməyənlər isə internetdən tapıb baxa bilər. Kadri dəhşətli edən nədir? Axı insan insanla əl görüşür, bu, dövr-qədimdən barış, sülh, dostluq əlamətidir. Fərziyyəyə görə qədim insanlar bir-birinə əl uzatmaqla psixoloji, fiziki mesaj veriblər: “Bax, əlim boşdur, heç bir silah, daş, balta saxlamıram, səni vurmayaçam”. Düzdür, sonralar bəşəriyyət inkişaf elədi, indi camaat bir-birini qucaqlayıb küreyinə bıçaq sancır, lakin mövzumuz bu deyil. Mövzumuz odur ki, Rahil Məmmədovun hakimlərlə əl görüşməsi bizim növbəti oyunu uduzmağımıza nə cür mənfi təsir etmişdir.

Əgər hakim kişi xeylağı olsa, axı nə problem vardı?! Dəhşət onda idi ki, Azərbaycan-İsveç oyununu idarə edən hakimlər briqadası zənənlərdən ibarətdi! Baş hakim isveçrəli Ester Staubli idi, ona kömək edən yan xətt hakimləri də Süzanna Künq və Jonas Erni adlı qadınlardı (bəlkə arvadlar yazmaq daha dəqiq olardı).

İslam alimlərindən Hürri Amuli “Vəsailü-ş-şie” əsərinin 14-cü cildində, “Əbvabun müqəddəmatin-nikah” fəslində, 129-cü bölmədə yazır: “Qadın üçün ən yaxşısı budur ki, o, heç bir kişini görməsin və heç bir kişi də onu görməsin”.

Başqa dəlillər də vardır: “Yaxşı olar ki, bu qapını qadınlara məxsus təyin edək” (Sicistani, “Əbu Davudun Sünnəti”, 1-ci cild, 19-cu səh).

“Peyğəmbər (s.ə.v), qadınlarla kişilər arasında qarışıqlıq yaranmasın deyə, göstəriş verdi ki, kişilər yolun ortası ilə, qadınlər isə yolun kənarı ilə hərəkət etsinlər (Kuleyni, “Usuli-Kafi”, 5-ci cild, 51-ci səh).

“Ehtiyat vacib budur ki, əgər zövq almaq məqsədi olmasa, naməhrəm kişi qadını dinləyə bilər” (İmam Xomeyni).

“Cəvahirul-kəlam” və “Müstəmsəkul-urvətül-vusqa” kitablarında qeyd olunduğu kimi və ümumiyyətlə, bütün şəriət alimlərinin nəzərinə, naməhrəm qadının üz və əllərindən savayı onun digər bədən üzvlərinə baxmaq kişiyə haramdır. Həmin oyunda isə hakim qadınlər tumançaq ortada gəzirdilər, bütün komandamız da məcbur idi onlara baxsın. Təəssüf ki, hələlik gözübağlı futbol kəşf olunmayıb.

Nəhayət, gələk əsas məsələyə. Şeyx Ənsari (r.ə) buyurub: “Əksər şəriət alimlərinin qəti fikri budur ki, hər kimə baxmaq haramdırsa, ona toxunmaq da haramdır” (Xoyi, “Nikah” fəsli, birinci hissə, 104-cü səh).

Doğrudur, müdafiəçimiz Rahil müəllim Ester xanımla əl görüşərkən onun naməhrəm olmasını nəzərə alması, əlini köynəyinə bələmişdi. Bəzi hədislərə görə yad qadınla bu cür salamlaşmaq məkrühdür, yəni haram deyildir. Ancaq paltarın qalınlığı, zənənin geyimi, yerdəki otluq, axşamın dar çağı və sairə haqda hədislərə görə o hadisə ağır günah idi.

Əlbəttə, yaxşı olardı AFFA, FİFA oyundan qabaq komandamızı hakimlərlə siğə etdirirdi. Görkəmli islam alimimiz Hacı Təyyarın fikrincə, bu zaman din əldən getmir. Lakin bunu vaxtında etmədik. Nəticədə 5:0 uduzduq.

Allah bizi gələcək günahlarımızdan qorusun, amin.

BMT-nin mühüm qurumlarından olan YUNESKO missiyası Qarabağa səfər üçün müraciət edib. “Yeni Müsavat” yada salır ki, rəsmi Bakı buna razılığını verib, lakin Ağdamdan keçməklə Xankəndinə getməyi və səfər zamanı Ağdamdakı dağıntıları da qeydə almağı təklif edib. Lakin iş ondadır ki, qarşı tərəf bununla razılaşmayıb və birbaşa Xankəndinə getmək, oradakı erməni abidələrinin və ziyyətini görmək istədiklərini bildiriblər.

APA-nın əldə etdiyi xəbə-rə görə, UNESCO Azərbaycan tərəfinə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə cəmi iki abidəyə baxış keçirəcəyini bildirib, bundan sonra isə dərhal Xankəndi şəhərinə gedəcəklərini vurğulayıblar.

Azərbaycan isə bunun əleyhinə çıxış edib. Azərbaycan tərəfi UNESCO missiyasının bu şərtlər daxilində bölgəyə səfərini qeyri-səmimi və qeyri-şəffaf adlandırb. Beləliklə, Azərbaycan UNESCO-nun şərtini qəbul etməyib.

Bir daha aydın olub ki, bu, əslində bir xristian təşkilatıdır və onu müsəlman dini-mədəni abidələrin taleyi, ermənilərin 30 il ərzində Qarabağda törətdikləri vandalizm faktları qətiyyətlə maraqlandırır. Halbuki təkrar edirik, bu bir BMT təsəttürü, Azərbaycan ora üzlük haqqı ödəyir! O zaman nədən UNESCO iyrənc “ikili standart” siyasətini davam etdirir? Bu, yalnızca onun rəhbəri Anri Azulenin qatı ermənipərəst fransız olması ilə bağlıdır, yoxsa başqa səbəblər var? Yeni təşkilatda rəhbər dəyişsə, bizə də münasibət dəyişərmə? Ümumiyyətlə, bəlkə bu qurumu tərk etmək zamanı çatıb?

Əvvəla, YUNESKO missiyası Xankəndidə nə axtarır? BMT missiyası gəlib baxış keçirdi, heç nə tapmadı və müsbət rəy verdi. İndi onun daha qolu Xankəndidə “erməni irsinin və abidələrinin məhvi” axtarışına çıxıb. 30 il ərzində 65 məscidi yerlə-yeksan edən, ibadət evlərini donuz fermasına çevirənlərə “gözün üstə qaşın var” deməyənlər Xankəndidə erməni abidələrinin təəssübünü çəkir. Deməli, Ağdamı, Füzulini, Şuşanı görmək istəmir, amma Xankəndidə “qıl” axtarırlar. Onu da deyək ki, Ermənistan YUNESKO-nun tədqiqat missiyasının Qarabağa göndərilməsini istəyib. Bu barədə noyabrın 9-da Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Parisdə YUNESKO-nun baş direktoru Odri Azule ilə görüşdə danışıb. Mirzoyan Qarabağda “mədəni-mənəvi irsinin dağıdılması, təhqir edilməsi və ya məhv edilməsi”nin ciddi risklərindən narahatlığını ifadə edib. O, Odri Azuleyə mədəniyyət abidələrinin yerində müstəqil monitorinq və xəritələşdirilməsinin aparılması məqsədilə YUNESKO-nun tədqiqat missiyasının Qarabağa göndərilməsinin vacibliyini deyib. Belə olan halda Azərbaycan bu təşkilatda üzlüyünə yenidən baxmalıdır?

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının (VHP) sədri,

Ağdamda dağıdılan məscidlərə getmir, Xankəndidə abidə axtarır - YUNESKO fəş oldu

Sabir Rüstəmxanlı: “Deməli, onları erməni abidələri maraqlandırır, bunun adı riyakarlıqdır”
Arzuxan Əlizadə: “Azərbaycan çağırış edəndə səsləri çıxmırdı, Ermənistan müraciət edən kimi...”

deputat Sabir Rüstəmxanlı “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, YUNESKO-nun bu şərtinin şərti yoxdur: “Əslində min ildir ki, bu böhlüclük davam edir. Dini tərəfkeşliklə, ayrı-seçkilik etməklə, xalqların yaratdığı mədəniyyətlərə bu cür baxmaqla, Yer kürəsini bölməklə ədalətli yanaşmaq olmaz. Onların mövqeyi budur ki, bir tərəfin mənafeyinə xidmət etsinlər. Yeni Avrosentrizm, yeni Avropa-nın mərkəzçiliyi davam edir. İstəyirlər ki, yalnız onların dediyi qəbul edilsin. Ona görə YUNESKO-nun şərti qəbul edilməzdir”. **S.Rüstəmxanlı qeyd etdi ki, bizim bir milyon qaçqını, dağılan şəhərləri görmədən yalnız Xankəndi onları maraqlandırır, bunun adı ikiüzlükdür:** “Azərbaycanın təklifi doğrudur, gəl Ağdamı gör, ermənilərin hansı vəhşilikləri törətməsi ilə tanış ol, sonra Xankəndinə get. Deməli, səni erməni abidələri maraqlandırır. Axı hər bir dini ocaq Allahın evidir. Sən Allahın bir evinin dağıdılmasını görmədən gəlib, Allahın o biri evini qoruya bilməzsən. Bunun adı riyakarlıqdır”.

Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının (AMİP) sədri Arzuxan Əlizadə hesab edir ki, YUNESKO-nun irəli sürdüyü şərt beynəlxalq təşkilatların növbəti ikili yanaşmasıdır və kifayət qədər ədalətsiz münasibətdir. Partiya sədrinin sözlərinə görə, torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrdə 67 məscidin 65-i dağıdılıb, mədəni abidələr məhv edilib, amma həmin dövrdə YU-

NESKO və digər beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın çağırışlarına səs verməyiblər, həmin ərazilərdə müşahidə aparmayıblar, hesabatlar hazırlamayıblar: “Biz işğala son qoymuşuq, indi bu təşkilatlar hərəkətləniblər. Azərbaycan çağırış edəndə səsləri çıxmırdı, Ermənistan müraciət

edən kimi reaksiya verilir. Eləcə də ərazilər işğal altında olanda BMT birçə dəfə missiya göndərməyib, amma indi araşdırma aparırlar. Ona görə bu təşkilatların artıq Qarabağa buraxılmasına şərait yaratmaq lazım deyil və onlarla əlaqələrə yenidən baxmaq zamanıdır”.

Klaardan qərəzli mövqe

“Sülh sazişi 3+3 formatında müzakirə mövzusu ola bilməz”

“Biz 3+3 formatındakı görüşlərə bölgədəki ölkələrin qonşu kimi müzakirə edə bildiyi format kimi baxırıq”.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bunu AB-nin Cənubi Qafqaz və Gürcüstandakı böhran üzrə xüsusi nümayəndəsi Toivo Klaar yerli mətbuata müsahibəsində söyləyib.

“Lakin mən onu da başa düşürəm ki, ən azı ilkin mərhələdə münaqişə, sülh müqaviləsi, nizamlanma kimi məsələlər bu formatda müzakirə mövzusu olmamalıdır. Beləliklə, yenə də bizim üçün ən vacib olan tərəqqidir və bunun hansı platformada əldə olunması daha az əhəmiyyət kəsb edir. Amma biz hesab edirik ki, nizamlanma prosesində ciddi irəliləyiş əldə edə bilməməyimiz üçün heç bir real səbəb yoxdur, çünki qarşımızda masa üzərində olan məsələlər çox azdır. Üstəlik, onlar dəfələrlə müzakirə olunub. Beləliklə, biz həqiqətən Azərbaycan və Ermənistanın münasibətlərinin normalaşması istiqamətində irəliləyiş olmaması üçün heç bir səbəb görmürük”, - deyərək Klaar qərribə cümlələr işləyib.

□ Musavat.com

Azərbaycan-ABŞ münasibətləri təzədən tarixin sınağına tuş gəlib. Özü də rəsmi Vaşinqtonun yanlış taktikası üzündən. Maraqlısı həm də odur ki, uzun fasilədən sonra məhz Birləşmiş Ştatların yeni səfiri Mark Millinin, nəhayət, Bakıya gəlişi ərəfəsində ikitərəfli əlaqələrdə soyuqluq yaranıb. Hətta yüksək səviyyədə qarışıqlı səfərlər dayandırılıb. “ABŞ tərəfinin Azərbaycanla münasibətdə ABŞ-ın təşəbbüsü ilə keçirilən yüksək səviyyəli ikitərəfli görüş və təmasları təxirə salması və “ikitərəfli münasibətlərimizdə “əvvəlki kimi” ola bilməz” bəyanatına gəlinə isə qeyd etmək lazımdır ki, münasibətlər birtərəfli ola bilməz. Beləliklə, eyni yanaşma Azərbaycan tərəfindən də bərabər şəkildə tətbiq olunacaq. Belə bir şəraitdə ABŞ-ın Azərbaycana yüksək səviyyəli səfərlərinin mümkünlüyünü də yersiz hesab edirik”, - Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O’Braynın Nümayəndələr Palatasının Xarici İşlər Komitəsinin Avropa üzrə alt komitəsinin dinləmələrində verdiyi əsassız açıqlamalarına dair şərhində açıq surətdə belə deyilir. Yəni ikitərəfli səfərlər rəsmən dayanıb, üstəlik, amerikalı səfirin Bakıya gəldiyi bir vaxtda...

Əlbəttə, Azərbaycan haqlı olaraq Amerikada noyabrın 20-nə nəzərdə tutulan XİN rəhbərlərinin görüşündən imtina edib. Vəziyyətin “xoşbəxt sonluq”la bitib-bitməyəcəyi isə sözsüz ki, Vaşinqtonun Ermənistan və erməni separatizminə hara qədər dəstək verəcəyindən, nə dərəcədə bölgədə daimi sülhdə maraqlı olacağından və “ziyanın yarısından qayıdıb-qayıtmayacağından” asılıdır. Yeni Azərbaycana bağlı əslində heç nə yox. Hərçənd biz də diplomatik fəallığımızı artırmalıyıq ki, ABŞ “erməni kartı”nın ona yaxşı heç nə vəd etmədiyini daha tez anlasın.

“Ermənistan və Azərbaycan münasibətlərinin nizamlanması region üçün son dərəcə vacibdir”. Bunu ötən həftəsonu ABŞ-ın ATƏT-dəki səfiri Maykl Karpenter “AzadlıqRadiosu”nun erməni xidmətinə müsahibəsində deyib. “Bütün tərəflərin bölgədəki davamlı sülhə və təhlükəsizliyə nail olmaq üçün səylərini iki dəfə artırması zəruridir, çünki bu, insan hüquqları və demokratiyanı qorumaq naminə son dərəcə vacibdir”, - M.Karpenter qeyd edib. Amerikalı rəsmi həmçinin bildirib ki, Rusiya Bakı və İrəvan arasında danışıqlarda etibarlı tərəf deyil (“Kor kora kor deməyə bağı çatlayar”. Guya ABŞ bizim üçün etibarlı tərəfdəş-vasitəçi imiş). Karpenter sözlərində səmimdirsə, nədən ABŞ regionda sülhə, barışığa real töhfə vermək istəmir, əksinə, öz “ayağına güllə atır”, neytral vasitəçi imicini korlayır, bölgənin açar ölkəsi olan

ABŞ-ın Azərbaycana xətalı həmləsi: Vaşinqton və Paris Bakıya qarşı birləşir?

Birləşmiş Ştatların yeni səfirinin, nəhayət, Bakıya gəlişi ərəfəsində əlaqələr kəskinləşib, hətta yüksək səviyyədə qarşılıqlı səfərlər dayandırılıb; **Asim Mollazadə: “Seçki ili bitəndən sonra hər şey öz yerinə oturacaq”**

Azərbaycanla konfrontasiya kursu götürür?

Yeri gəlmişkən, etibarlı mənbələrdən Minval.az-a məlum olub ki, ABŞ və Fransa iki aydır BMT Təhlükəsizlik Şurasında anti-Azərbaycan qətnəsinin qəbulu üçün lobbicilik etməyə çalışır, lakin hələ ciddi uğura nail ola bilmirlər. Xatırladaq ki, Azərbaycanın Qarabağda antiterror tədbirlərindən sonra Ermənistan və Fransanın təşəbbüsü ilə iki dəfə BMT TŞ-nin fəvqəladə iclası çağırılırsa da, hər iki dəfə heç bir nəticə verməyib. Görəsən, bu nə həşirdir belə? Söhbət, nəhayət, noyabrın 16-da Senatın Azərbaycan əleyhinə qəbul etdiyi aktdan gedir. Bəs Senatın ardınca Nümayəndələr Palatası da onu təsdiqləyəcəkmi? Bayden necə, sonda ona imza atarmı?

Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının (ADİP) sədri, deputat Asim Mollazadənin Bakı-Vaşinqton münasibətlərində gərginliyə yanaşması fərqlidir. Deputatın “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, gələn il Birləşmiş Ştatlarda prezident seçkiləri olacaq və erməni seçicilərinin istəkləri amerikalı siyasətçilər üçün əhəmiyyət kəsb etdiyindən bu proses Azərbaycanla əlaqələrə mənfi təsir edib. A.Mollazadənin fikrinə, amerikalı siyasət adamları istəyir ki, qondarma erməni soyqırımı nağılları bitməsin. “Onlar narahatdırlar ki, Azərbaycanla Ermənistan

arasında münaqişə tamamilə qurtarar, tərəflər birdən sülh müqaviləsi bağlaya bilər və o zaman genosid məhniyərinə da son qoyular. Xüsusən də Vaşinqtonda korrupsiyaya başlamış amerikalı siyasətçilər bundan möhkəm narahatdır. Çünki erməni diasporunun və lobbisinin istəkləri, sifarişləri bu qüvvələr üçün hər zaman vacib olub. Elə 907-ci düzəliş aktı da həmin niyyətdən qaynaqlanırdı. O baxımdan bütün hallarda baş verənlər təəssüf hissi doğurur”, - deyir A.Mollazadə korlanmış münasibətləri belə qiymətləndirir.

Deputat hesab edir ki, Azərbaycan həmişə Amerikaya müttəfiq olduğunu nümayiş etdirib: “Bizim sülhməramlılar amerikalılar Əfqanıstandan tam çıxana qədər son gündəlik hava limanında onları müşayiət edə bilərlər. Sadəcə, lobbilər maraqlarından irəli gələrək bu siyasətçilər Amerikaya zərbə vururlar. Azərbaycan müstəqil ölkədir, güclü ordusu var, iqtisadi imkanlara malikdir, ABŞ-da da bunu yaxşı bilirlər. Yeni “Azərbaycan Rusiyanın yanında” deyənə görə Vaşinqton Bakıya qarşıdır” deyənlər yanırlar. Azərbaycanın kiminsə yanında olmağa ehtiyacı yoxdur. Əgər belədirsə, siyasi-iqtisadi, hərbi təsirləri ilə Ermənistan Rusiyanın yanında olduğuna görə cəzalanmalıydı”. **A.Mollazadə “Axı İrəvanda iqtidar rusyönümlü deyil” fikrinə isə “Deməli, lobbidə hamı daşnaklardan ibarət deyil” cavabını verdi. ABŞ-la münasibətlərin axa-**

ni zəiflədəcək”.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun qənaətinə görə, Azərbaycanla ABŞ arasında siyasi gərginliyin yüksələn dozəsi Cənubi Qafqaz regionunda Ermənistan üzərindən qurulan təbiiqlərlə əlaqədar nəzərə çarpır: “Məsələ təkcə ABŞ-Azərbaycan münasibətlərindəki hədlərlə əlaqədar deyil, o, daha böyük ölçü və geostrateji rəqabətə sıx bağlıdır. Birincisi, diqqətdən yayınmamalıdır ki, ABŞ-ın global siyasətinin spesifikasi alternativ münaqişəli cəbhələri Rusiya və Çinə qarşı formalaşdırmaq təcrübəsi üzərində inkişaf edir. İndi üçün də ABŞ-ın Cənubi Qafqazda öz gündəliyi əsasında bir ssenariyə doğru yön alır. Söhbət onda deyil ki, Azərbaycanla ABŞ-ın münasibətlərindəki siyasi gərginlik zirvəsi “fəth olunur”. Burada ən böyük problem regiondakı geosiyasi qarşıdurmanın hərbi poliqon forma-

sına salınması üçün Ermənistanı istifadə edilməsi və bunun ərsəyə gətirə biləcəyi təhdidlərdir”. **Ekspertə görə, ABŞ-ın regional çərçivələrdə kobud bərabərsizlik ərsəyə gətirməsi cəhdini Azərbaycana qarşı təzyiq orbitinə çevirməsi Bakı ilə Vaşinqton arasındakı uyğunlaşma rejiminə xələl gətirir:** “Mənə görə, ABŞ Konqresində anti-Azərbaycan dinləmələri, dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O’Braynın “907-ci düzəliş”in icrasının müvəqqəti dayandırılması məsələsini qaldırmasını başqa bir amil də izah edir. Düşüncəmə əsasən, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin ABŞ-a cavabında gərginliyin digər bir gizlədilmiş səbəbinə eyham vurulur. Bu, İran-Azərbaycan münasibətlərinin yoluna qoyulması üçün atılan addımların Vaşinqtonun sinir nöqtələrinə toxunması ilə bağlı situasiyadır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Nasir Kənani: “ABŞ-ın İranla Azərbaycan arasında münasibətlərə qarışmaq haqqı yoxdur”

İranla Azərbaycan arasında əməkdaşlıq davam edir və ABŞ-ın İranla qonşu dövlətlər arasında dostluq münasibətlərinə qarışmağa haqqı yoxdur.

APA xəbər verir ki, bu barədə İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Nasir Kənani həftəlik mətbuat konfransında ABŞ rəsmisinin İranın Qafqazda dəhliz yaradılmasında iştirakı ilə bağlı şərhinə cavabında deyib.

“ABŞ böyük danışıq, ona heç bir aidiyyəti olmayan məsələlərə müdaxilə edir. İranla region ölkələri, o cümlədən Azərbaycan arasında əməkdaşlıq davam edir və ABŞ-ın İranla qonşu dövlətlər arasında dostluq münasibətlərinə qarışmağa haqqı yoxdur.

ABŞ regionun daxili işlərinə qarışmağı dayandırmalı və keçmiş təcrübələrdən öyrənməlidir. Bu cür müdaxilələrin ABŞ-a heç bir faydası olmayacaq”, - o qeyd edib.

İsrail HƏMAS arasındakı hərbi münaqişə, Rusiyanın Ukraynadakı işğalçı müharibəsi global iqtisadiyyat üçün də ciddi problemlər yaradır. Rusiyaya qarşı sanksiyaların yalnız işğalçıya deyil, bütövlükdə dünya iqtisadiyyatına mənfi təsirlərinin olduğu heç kəsə sirr deyil. İsrail HƏMAS arasındakı hərbi münaqişə isə bu təsirləri daha da dərinləşdirir, bəzi sahələrdə daha ciddi problemlərə gətirib çıxara bilər. Bütün bunları analiz edən dünyanın aparıcı banklarının rəhbərləri artan geosiyasi qeyri-müəyyənliklərin növbəti maliyyə böhranına səbəb olacağından narahatdırlar. Onların fikrincə, belə qeyri-müəyyənliyin artması sənaye sektorunun sərt monetar siyasət nəticəsində son dərəcə həssaslaşdığı bir vaxtda maliyyə bazasının dayanıqlığını təhlükəyə ata bilər.

Baş bankirlərdən SOS! - yeni maliyyə böhranı baş verə bilər

İsrail-HƏMAS, Rusiya-Ukrayna müharibələri qeyri-müəyyənliyi artırır...

"Reuters"ə danışan "Morgan Stanley"-nin sədri və icraçı direktoru Ceyms Qormanın fikrincə, növbəti global maliyyə böhranına gətirəcək əsas amil geosiyasi və ya siyasi olacaq. Öz növbəsində "Deutsche Bank"-ın baş direktoru Kristian Sevinq bildirib ki, bazarlar əsasən global hadisələrə qarşı dayanıqlıdır, lakin istənilən sükunət yeni hadisələr riskinə qarşı həssasdır: "Mənim ən böyük qorxum odur ki, başqa bir geosiyasi eskalasiya olacaq - və bu, olduqca tez baş verə bilər - və bazarlarda əslində bir anda sükut pozulacaq".

Dünyanın ən böyük banklarının rəhbərləri həm də daha sərt bank qaydalarının tətbiqinə qarşı çıxırlar.

İyul ayında bank sistemi ilə bağlı geniş şəkildə "Bazel son şərti" kimi tanınan böyük bir islahat təklif edildi. Bu, bankları risklərdən qorumaq üçün məcbur kapital ayırmalarının milyardlarla dollar artırılmasını nəzərdə tutur. "Goldman Sachs"-ın baş direktoru David Solomon bu yeniliyi tənqid edir: "Sistemin təhlükəsiz və sağlam olmasını istəsək də, mən bu qaydalara baxanda, onların çox uzağa getdiyini düşünürəm. Əgər onlar (qaydalar) yazıldığı kimi həyata keçirilərsə, bu, iqtisadi sistemin artım və inkişaf perspektivlərinə mənfi təsir göstərəcək əlavə sərtləşdirilməsi olacaq".

ABŞ-da bank tənzimləyicisi bu ilin əvvəlində kiçik banklardan əmanətlərin kütləvi şəkildə geri çəkilməsindən sonra iri kreditorlar

üçün daha sərt kapital qaydaları tətbiq etməyi nəzərdə tutan geniş təkliflər açıqlayıb. Öz növbəsində, sektor təmsilçiləri kapitalın əhəmiyyətli dərəcədə artırılması üçün heç bir əsasın olmadığını bildirirlər.

"UBS Group"-un sədri Colm Kelleher tənzimləyicinin adını çəkmədən bank sisteminə həlli daha vacib olan problemlər olduğunu deyib: "Əlbəttə, mən hesab edirəm ki, bəzi tənzimləyicilərin hazırda kapital məsələsini gündəmə gətirmək cəhdləri yanlışdır. Onlar diqqəti başqa məsələlərə yönəltməlidirlər".

"Morgan Stanley"-dən Gorman isə "siyasətin məqsədinin böyük bankların ölçüsünü məhdudlaşdırmaq" olduğunu deyib: "Amma sistemə təzyiq göstərdiyiniz zaman, ən az rəqabətə davamlı oyunçular geri çəkilir". O, siyasi dilemma həll olunmayana qədər növbəti böhranı proqnozlaşdırmağın çətin olduğunu qeyd edib.

"Deutsche Bank" analitikləri bundan proqnozlaşdırmışdılar ki, dünyada artan geosiyasi risklər inflyasiya gözləntilərinə kəskin dəyişikliklərə və sonuncu dəfə 1970-ci illərdə müşahidə olunan miqyasda staqflyasiyaya səbəb ola bilər.

Qeyd edək ki, dünyanın aparıcı iqtisadiyyatlarında problemlər getdikcə daha da dərinləşir. Belə ki, ABŞ-da sənaye istehsalı

oktyabrda əvvəlki ayla müqayisədə 0,6 faiz azalıb, Federal Ehtiyat Sisteminin açıqladığı məlumatdan aydın olur ki, bu, son on ayda göstəricinin maksimum azalmasıdır. "Trading Economics" analitikləri orta hesabla 0,3 faiz azalma proqnozlaşdırmışdılar.

Yenidən işlənmiş məlumatlara görə, sentyabr ayında ABŞ-da sənaye istehsalı 0,3 faiz deyil, 0,1 faiz artıb.

Noyabrın 4-də sona çatan həftə üçün ölkə üzrə işsizlik müavinəti alan amerikalıların sayı isə 1.865 milyona yüksəlib. Göstərici ardıcıl səkkizinci həftə artıb və indi təxminən son iki ildə ən yüksək səviyyədədir.

İkinci böyük iqtisadiyyatın sahibi olan Çində isə vəziyyət daha böyük pessimizm yaradır. Ölkənin daşınmaz əmlak sektorundakı problemi hələ də aradan qaldırmaq mümkün olmayıb. Oktyabrda Çinin iri şəhərlərində yeni mənzillərin qiymətləri 0,4 faiz ucuzlaşıb. Honq-Konqun "South China Morning Post" qəzetinin məlumatına görə, bu, Çində mənzil qiymətlərinin 0,5 faiz ucuzlaşdığı 2015-ci ilin fevralından bəri ən kəskin enmədir.

Çinin 70 böyük şəhərində yeni mənzillərin qiymətləri dördüncü aydır ki, ucuzlaşıb. Sentyabrda bu göstərici 0,3 faiz azalıb. Qəzetin məlumatına görə, oktyabr ayında monitorinq aparılan

70 şəhərdən 56-da yeni evlərin qiymətləri ucuzlaşıb. Sentyabrda 54 yaşayış məntəqəsində azalma qeydə alınmışdı.

Bundan əvvəl Çin Xalq Respublikasının Dövlət Statistika İdarəsi yanvar-oktyabr ayları arasında Çində daşınmaz əmlaka investisiyaların ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 9,3 faiz azaldığını açıqlamışdı. "South China Morning Post"-un məlumatına görə, oktyabr ayında Çinin 100 ən böyük inşaat şirkətinin mənzil satışları illik müqayisədə 27,5 faiz azalaraq 406,7 milyard yuana (təxminən 56 milyard dollar) düşüb. Nəsr həmçinin qeyd edir ki, Pekinin tədbirləri, xüsusən də ipoteka faizlərinin aşağı salınması və ilk ev alarkən ilkin ödənişin azaldılması bazarı canlandırma bilməyib ki, bu da daşınmaz əmlak sektorunda vəziyyətin daha da pisləşməsindən xəbər verir.

"Bloomberg" agentliyi isə yazır ki, Çin daşınmaz əmlak bazarında onilliklərin ən böyük tənezzülünü aradan qaldırmaq planına ən azı 1 trilyon yuan (137 milyard dollar) xərcləməyə hazırlaşır: "Çin daşınmaz əmlak bazarına dəstək tədbirləri olaraq ucuz mənzillərin tikintisi və "şəhər kəndlərinin" yenidən inkişafı üçün milli proqramlara ən azı 1 trilyon yuan (137 milyard dollar) aşağı qiymətli maliyyələşdirmə (1,65 faiz - 1,75

faiz, baza dərəcəsi 3,45) təmin etməyi planlaşdırır".

Bu, baş nazirin müavini He Lifengın təşəbbüsünün bir hissəsidir. Bu plan sayəsində Çin səlahiyyətliləri daşınmaz əmlak bazarında son onilliklərin ən böyük tənezzülünü aradan qaldırmağı planlaşdırır. Ölkənin Xalq Bankı bu pulları mərhələli şəkildə banklar vasitəsilə təmin edəcək. Nəticədə mənzil almaq üçün ev təsərrüfatlarına vəsait daxil olacaq. Lakin hələ ki Çin hökuməti planı açıqlayaraq rəsmi tətbiqinə başlamağa tələsmirlər.

Böyük iqtisadiyyatlarda ki problemlər dünyada xammal və enerji daşıyıcılarına tələbatın azalmasına gətirib çıxarır. Nəticədə qiymətlər azalır. OPEK+ razılaşması iştirakçılarının hasilatı və ixracı rekord həcmdə azaltmasına rəğmən ötən həftədən bəri neft bazarında qiymətlərin ciddi ucuzlaşması qeydə alınmaqdadır. Brent neftinin qiyməti 90 dollar civarından 78 dollara qədər düşüb. Artıq razılaşma iştirakçılarının hasilatın mövcud azaldılması həcmi-nin gələn ilin birinci rübündə də qüvvədə olması barədə

müzakirə apardıqlarına dair məlumat yayılır. Lakin bu qərarın qiymətləri 90 dollar civarında saxlayacağı real görünür: global tələbin azalması, OPEK+ iştirakçısı olmayın ABŞ, Braziliya və digərlərinin hasilatı sürətlə artırması qiymətləri ciddi təzyiq altında saxlayır. Beynəlxalq Enerji Agentliyinin hesablamalarına əsasən, bu ölkələrin hasilatı artırması 2023-cü il ərzində dünya bazarına gündəlik neft təklifini rekord həcmdə - 1,7 milyon barel artırır. Agentliyə görə, hər hansı gözlənilməz fasilələrin qarşısını almaqla, OPEC-ə daxil olmayan hasilatçılar 2024-cü ildə global artıma yenidən gündə 1,6 milyon barel töhfə verməklə dünya bazarına tədarükü misli görünməmiş 103,4 milyon barel çatdıracaqlar.

Bu isə o deməkdir ki, OPEK+ ölkələri hasilatı azaltmağa davam edəcəkləri təqdirdə, digər istehsalçılar bazar paylarını rahatlıqla artıracaqlar.

Hazırda global iqtisadiyyat, xüsusilə də enerji bazarı üçün əsas təhdidlərdən biri də İsrail HƏMAS arasındakı münaqişədir: onun uzun müddətə davam etməsi ərəb dövlətlərinin enerji daşıyıcıları ixracına məhdudiyyət tətbiq etməsi ehtimalını artırır. Bu isə yalnız neft bazarı deyil, global iqtisadiyyat üçün ciddi problemlər yarada bilər...

□ **Dünya SAKIT, "Yeni Məsəvat"**

İrəvanı "vuran" "iki stul" siyasəti - Rusiyada "üçlü format" reallaşmasa...

Politoloq: "Moskvanın vasitəçiliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan rəsmiləri arasında görüşlər keçirilə bilər"

Xəbər verildiyi kimi, Rusiya Bakı və İrəvana Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərlərinin üçlü formatda təşkilini təklif edib. Lakin zaman hələlik açıqlanmır. Yəqin ona görə ki, rəsmi İrəvanın təklifə "hə" deyəcəyinə əminlik yoxdur.

Ermənistanın Rusiyadakı səfiri Vaqarşak Arutyunyan bildirib ki, İrəvan xarici işlər nazirlərinin görüşünün Rusiyada keçirilməsi təklifini nəzərdən keçirir, lakin hələlik konkret razılaşma yoxdur. O, açıqlamasında bunu belə əsaslandırır: "Çünki iş qrafiki ilə bağlı çətinliklər yaranır. Burada heç bir problem yoxdur, sadəcə olaraq, texniki razılaşma var. Ermənistan tərəfi heç bir təklifdən imtina etmir. İş davam edir".

Əslində isə bəhanədən söhbət gedir. Çünki son aylar İrəvan Rusiya platformasında Bakı ilə danışıqlardan yayınır. Bunu da guya Rusiyanın artıq bitərəf mövqe tutmaması, hətta Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləməsi ilə izah edir. O səbəbə Qərb (ABŞ, Avropa İttifaqı) platformalarına üstünlük verir.

Bakı isə noyabrın 20-də XİN rəhbərlərinin ABŞ-da nəzərdə tutulan görüşündən imtina edib. Odur ki, intriqalı bir sual yaranıb: İrəvan da Moskva görüşündən imtina edəcəkmi? Edərsə, bu, Rusiyanın hansı reaksiyasına səbəb olacaq?

Bu da faktıdır ki, Paşinyan hökumətinin anti-Rusiya ritorikasına rəğmən, Ermənistan de-fakto Moskvanın təsir dairəsində qalmaqda davam edir. Ölkə hələ də KTMT-nin, Avrasiya İqtisadi Birliyinin, Gömrük İttifaqının üzvüdür, ərazisində rus hərbi bazaları var, Ermənistanın Türkiyə və İranla sərhədlərini hələ də rus hərbiçilər qoruyur.

Odur ki, bir sual aktuallığını saxlayır: Ermənistan rəhbərliyinin riyakar siyasəti daha nə qədər çəkəcək, Moskvanın səbri tükənmədimi? Moskvada üçlü formatda görüşün reallaşması mümkündürmü?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Cənubi Qafqazda sülh münasibətlərinin tənzimlənməsi bu gün Azərbaycanın xarici siyasətinin başlıca prioritetini təşkil edir: "Çox təəssüf ki, qarşı tərəf-Ermənistan bütün imkanlardan, xüsusilə də havadarlarının verdiyi dəstəkdən istifadə edərək münasibətlərin tənzimlənməsinə destruktiv elementlər qatmaqla münasibətlərdə gərginliyi artırmaqla özünü üçün yeni reallıqlar, yeni şərtlər formalaşdırmağa çalışır. Amma burada təbii ki, başlıca faktor Ermənistan üzərindən proseslərə müdaxilə etmək, öz oyununu formalaşdırmağa çalışan tərəflərdir və onların davranışlarıdır. Biz bu prosesdə xüsusilə son dövrlər Qərbin, Fransa'nın, ABŞ-in, Avropa institutlarının aktiv davranışlarını, aktiv reaksiyalarını müşahidə etməkdəyik. Çox təəssüf ki, bu müdaxilələr heç də hər zaman beynəlxalq hüququn prinsiplərinə əsaslanmır. Tam əksinə, bir çox hallarda bu prinsiplərlə ziddiyyət təşkil etməklə bölgə xalqlarının, bölgə dövlətlərinin maraqlarına uyğun deyil. Biz müxtəlif formatlar çərçivəsində Moskva, Brüssel, Vaşinqton formatları çərçivəsində müəyyən razılaşmaların əldə edilməsinin, amma təəssüf ki, ötən müddət ərzində bu razılaşmaların bir çoxunun yerinə yetirilməsi istiqamətində Ermənistan tərəfinin addımların atılmadığını müşahidə etmişik. Xüsusilə də Brüssel və Vaşinqton formatları çərçivəsində vasitəçilik missiyasını həyata keçirən tərəflər də Ermənistan bu müddət ərzində nəinki öhdəlikləri yerinə yetirməklə bağlı hər hansı bir təzyiq və ya çağırış edib, bir sıra hallarda Ermənistan manevr imkanlarını genişləndirməyə xidmət eləyən dəstəklər nümayiş olunub. Məhz bunun nəticəsi idi ki, Azərbaycan son dövrlər ABŞ-in ortaya qoyduğu yanlış davranışa cavab olaraq Vaşinqton formatı çərçivəsində xarici işlər nazirləri arasında keçiriləcək görüşdən imtina etdi. Son dövrlər ABŞ-in dövlət katibinin köməkçisinin də söz yığını olan bəyanatları ilə bu mövqeyin daha da gücləndiyini, Amerikanın bir sıra hallarda Ermənistanı alət etməklə Cənubi Qafqazdakı proseslərə özünün müdaxilə imkanlarını genişləndirməyə, bu meydanı böyütməyə çalışdığı müşahidə etdik. Buna paralel şəkildə biz həm də noyabr ayının 23-də Minskə keçiriləcək KTMT Təhlükəsizlik Şurasının iclasına Ermənistan baş nazirinin qatılmayacağı barədə bəyanatın verilməsini müşahidə etdik. Hesab edirik ki, bu, birbaşa Fransa'nın, Avropa institutlarının, ABŞ-in təhriki ilə Ermənistan hakimiyyətinin Rusiyanın nəzarəti altında Cənubi

Qafqazdakı proseslərdən yayınmaq cəhdidir. Belə bir vəziyyətdə biz Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycan-Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Moskvada görüşünün keçirilməsi təklifini eşidirik. Bu, bir daha Rusiya tərəfindən Cənubi Qafqazdakı proseslərdə özünün iştirakı ilə tənzimlənmənin razılaşmaların əldə olunmasına növbəti cəhddir".

Politoloq qeyd etdi ki, Ermənistanın buna reaksiyası heç də ümidverici görünmür. Çünki Ermənistan hakimiyyəti anlayır ki, indiki şəraitdə Qərbdəki ağalarının maraqlarına zidd davranış nümayiş etdirməsi Qərbdən ala biləcəyi dəstəyi zəiflətmis olar: "Ona görə də mümkündür ki, bu görüşdən Ermənistan imtina etsin. Bunu nəzərə alan Rusiya tərəfi hələ ki görüşün tarixi ilə bağlı dəqiq bir açıqlama səsləndirməyib, görüşə hazırlığın məsuliyyətini tərəflərin üzərinə qoyub. Hesab edirəm ki, bu, Ermənistanla Rusiya arasında münasibətlərin Qərbin xeyrinə müəyyən qədər dəyişməsi istiqamətində davam edəcəyini söyləməyə imkan verir. Amma bütövlükdə Ermənistanın indiki şərtlər daxilində xüsusilə də bir çox istiqamətlərdə Rusiyadan birbaşa və ya dolayısı ilə asılı olduğu indiki şərtlər daxilində tam şəkildə anti-Rusiya mövqeyi ifadə etməsinə və ya Rusiyadan

XİN: "Qarabağa böyük miqdarda silahların transfer edildiyi aşkarlanıb"

"30 illik işğal dövründə Azərbaycan əraziləri yalnız işğal edilməyib, bu ərazilərə silah da daşınıb. Bu ərazilərdən silahların transferi üçün istifadə edilib. Azərbaycan bununla bağlı beynəlxalq tərəfdaşlara çağırış etsə də, heç bir reaksiya görmədik".

APA xəbər verir ki, bunu Xarici İşlər Nazirliyi və Müdafiə Nazirliyinin birgə brifinq zamanı Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsinin rəisi Ayxan Hacızadə deyib.

"Azərbaycan Ermənistan tərəfinin Qarabağdakı qanunsuz separatçı qurumu silahla təmin etməsi, bu ərazilərə minaların yerləşdirilməsi ilə bağlı faktlar təqdim edib, indi də bu minalar mülki insanların həyatını təhdid edir", - XİN rəsmisi qeyd edib.

Ayxan Hacızadə bildirib ki, 24 saatlıq lokal antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycanın Qarabağ regionuna böyük miqdarda silahların transfer edildiyi aşkar olunub.

"44 günlük müharibədən sonra nə qədər silahlar göndərilib. Bu silahların bir qismi 2021-ci il istehsalıdır. Azərbaycan əraziləri yeni istehsal olunmuş minalarla minalanıb, Azərbaycan ərazisində Ermənistan tərəfindən mülki və hərbi şəxslərə təlimlər keçirilib ki, onlar Azərbaycanın hərbi və mülki infrastrukturunu hədəf alsın", - o bildirib.

"İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə 44 günlük müharibədən sonra 10 000-dən çox piyada əleyhinə, 3000-dən çox tank əleyhinə minalar aşkarlanıb". Bunu isə birgə brifinq zamanı Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin rəisi polkovnik Anar Eyvazov deyib. O bildirib ki, bu ərazilərdə hələ də silahsızlaşdırma prosesi davam edir, yeni silah anbarları aşkarlanır.

"19 sentyabra qədər qeydiyyatdan keçirilmədən qeyri-qanuni yollarla bu ərazilərə silahlar daşınmağa davam edib. Erməni silahlı qüvvələri mülki insanlara dronların hərbi məqsədlə istifadəsi ilə bağlı təlimlər keçib ki, bu dronlar vasitəsilə Azərbaycanın hərbi və mülki infrastrukturuna zərbələr vurulsun", - Anar Eyvazov qeyd edib.

Brifinq zamanı 19 sentyabr lokal xarakterli antiterror tədbirlərini şərtləndirən amillərlə bağlı videogörüntülər diplomatik korpusun nümayəndələrinə nümayiş olunub.

Həmin videolarda Qarabağdakı qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin mülki insanlara dronlardan istifadə qaydalarını öyrətməsi, Azərbaycanın mülki və hərbi infrastrukturunu necə hədəf aldığını göstərilib.

birmənalı şəkildə qopması - gətirib çıxara bilməyəcək. Ona görə də növbəti mərhələlərdə biz Rusiyanın müəyyən gedişləri, aqressiv davranışları fonunda Ermənistanın müəyyən loyal davranışlarını, xüsusilə də Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan rəsmiləri arasında görüşlərin keçirilməsini müşahidə edə bilərik".

A.Əliyev vurğuladı ki, yekun daha çox iki böyük supergüclər arasında gərgin mübarizənin nəticələrindən asılı olaraq

dəyişə bilər: "Çünki Cənubi Qafqazda prosesləri, xüsusən də Ermənistanın davranışlarını, verəcəyi qərarı daha çox bir-biri ilə mübarizədə olan iki qüvvə arasında mübarizənin nəticəsi müəyyən edir. Bu mənada hesab edirik ki, Rusiya və Qərb arasında mübarizənin ilk nəticələrinin müşahidə olunmağa başlaması Ermənistanın da mövqe seçməndə daha real addımlar atmasına gətirib çıxara bilər".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Aİ rəsmisi: “Azərbaycanın “Zəngəzur dəhlizi” yanaşması ekstraterritorial anlamına gəlmir”

“Azərbaycanın “Zəngəzur dəhlizi” yanaşması ekstraterritorial anlamına gəlmir”.

APA xəbər verir ki, bu barədə Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz və Gürcüstan böhranı üzrə Xüsusi Nümayəndəsi Toivo Klaar “Armenpress”ə müsahibəsində bildirib.

Müsahibə zamanı erməni jurnalist Azərbaycanın regional kommunikasiyaların açılması kontekstində mütəzəm olaraq “Zəngəzur dəhlizi” ilə bağlı danışdığını və rəsmi Bakının bununla “Ermənistanın suveren ərazisi ilə ekstraterritorial dəhliz ideyası”nı nəzərdə tutduğunu deyib.

Tovio Klaar bildirib ki, Azərbaycan Prezidenti dəfələrlə aydın şəkildə “Zəngəzur dəhlizi” ifadəsinin hansı kontekstdə istifadə edildiyini izah edib:

“İlk növbədə, mən düşünürəm ki, Prezident Əliyev bir neçə ay öncə Moskvada baş nazir Paşinyan və prezident Putinin iştirakı ilə keçirilən görüşdə çox açıq şəkildə bildirdi ki, bunun “dəhliz” adlandırılması ekstraterritoriallığa gəlmir. Prezident Əliyev həmçinin bir çox digər hallarda da bunun ekstraterritoriallığa gəlmədiyini deyib. Bildiyiniz kimi, biz Avropada müxtəlif dəhlizlərə istinad edərkən “nəqliyyat dəhlizləri” deyirik və heç vaxt ekstraterritoriallığı fikrimizdə tutmurduq”.

Toivo Klaar Azərbaycanın Ermənistan ərazisi ilə yüklərinin və vətəndaşlarının təhlükəsiz hərəkətinin təmin edilməsini istəməsinin legitim olduğunu vurğulayıb: “Həm də çox legitim olan, məsələn, bu halda Azərbaycanın Ermənistan ərazisindən keçən vətəndaşlarının və yüklərinin təhlükəsizliyinə əmin olmaq istəməsidir. Bu, tamamilə məntiqli və normaldır”.

Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsinin taleyi havadan asılı qalmaqda davam edir. Bir çox nikbin proqnozlara rəğmən, böyük ehtimalla, 2023-cü il də “ağ qoşa” kimi tarixə düşəcək. Hərgah, Azərbaycan əlindən gələni edir ki, bölgədə bir daha müharibə abı-havası olmasın, sabit sülh və əməkdaşlıq mühiti bərqərar olsun. Əfsus ki, bu, yalnız Bakıdan asılı məsələ deyil.

“Ermənistanın Qarabağdakı qanunsuz rejimi tərk-silah edilib və Azərbaycandan çıxarılıb”.

Bunu **Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev** ötən həftəsonu Brüsseldə jurnalistlərə açıqlamasında bildirib. O vurğulayıb ki, bu, Ermənistan-Azərbaycan sülh sazişi üçün maneələr aradan qaldırır. “Biz bunun iki ölkə arasında antaqonizmə və düşmənçiliyə son qoyulması və Azərbaycanın Ermənistanla sülh sazişini Ermənistanla təqdim etmişik, lakin onlar iki aydır ki, reaksiya vermirlər”.

Hikmət Hacıyev daha sonra Qarabağ münaqişəsinin ATƏT-in Minsk Qrupu tərəfindən həll edilməli olduğunu, lakin bunun baş vermədiyini xatırladaraq deyib: “Məqsədi Ermənistan tərəfindən Azərbaycan ərazilərinin işğalını saxlamaq olduğundan Minsk Qrupu

həmsədrlik institutu uğursuzluğa düşər oldu. Biz hərbi işləh edilib və Azərbaycandan çıxarılıb”. Ona görə də Azərbaycan indi Ermənistanla sülh və normallaşma əlaqələrini prioritet götürür. Lakin istənilən sülh prosesi iki tərəfin iştirakını tələb edir. Ermənistan pozitiv və yaxşı niyyət nümayiş etdirməlidir. Biz yenilənmiş 5-ci sülh sazişini Ermənistanla təqdim etmişik, lakin onlar iki aydır ki, reaksiya vermirlər”.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan isə bundan bir gün sonra yenə sülhə hazır olduğunu bəyan edib.

“Ermənistan və Azərbaycan sülh müqaviləsinin əsas prinsipləri barədə razılığa gələ bilib”, - Paşinyan iddia edib. Onun sözlərinə görə, əsas məsələlərlə bağlı tərəflər arasında artıq konsensus əldə olunub.

Əgər belədirsə, nədən İrəvan iki aydır Bakıya rəsmi cavab vermir, yoxsa Paşinyanın xəyalındakı sülh bambaşqadır?

“Fərqli dillərdə danışan” Bakı və İrəvan - Paşinyanın yeni sülh yalanı

“Sülhün imzalanması üçün ilk növbədə Qərbin regiona baxışları dəyişməlidir”

Təsədüfi deyil ki, Ermənistanın baş naziri “Bakı və İrəvan bir-biri ilə fərqli diplomatik dildə danışır” söyləyib. Bakı hansı fərqli dildə danışır ki? Ermənistanın anlamadığı nədir?

Səbiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov rəsmi Bakının heç bir fərqli dildə danışmadığını qeyd etdi: “Bakı bütün sivil düşüncəli siyasətçilərin dilində aydın və tam anlaşıqlı danışır. Sadəcə, Ermənistanın bu məsələdə oynadığı çoxbaşı lüzumsuz oyunlar məsələnin həllini dalana aparıb çıxarır. Paşinyanın son dövrlərdə sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlı verdiyi bəyannatları, səsləndirdiyi fikirləri təhlil etsək, bu adamın nə istədiyini başa düşmək mümkün deyil. Hətta erməni siyasətçiləri belə etiraf edirlər ki, Paşinyan dünən bir söz, bu gün isə tamamilə başqa bir söz deyir. Bir sözlə, onun bu mövzudakı çıxışları Şuşada Cıdır düzündə içkili vəziyyətdə yallı getməsi və sonradan da “Qarabağ Ermənistandır və nöqtə” deməsi kimi sərsəmləmələrinə bənzəyir.

Azərbaycan hökumətinin sülh müqaviləsi ilə bağlı atdığı addımlar və göstərdiyi bütün təşəbbüslər doğru və düzgündür. Qalib ölkə söz sahibidir və qələbədən sonra bütün sərhədlərinə nəzarəti bərpa edib. İndi sülh müqaviləsi Ermənistanla Azərbaycanla lazım olduğundan 10 dəfə çox lazımdır. Qoy düşünsünlər. Azərbaycanın şərtlərini qəbul edib, sülh

müqaviləsinə imzalamadıqları hər gün onların ziyanına işləyir. Onlar üçün gerçəkdən ağılmaq zamanı çatıb. Ermənilər unutmamalıdır ki, hazırda onların sərhədlərini dünyada anoloji olmayan bir formada - başqa dövlətin - Rusiyanın hərbiçiləri qoruyur. Belə bir şəraitdə sabah Rusiya Ermənistanın daxilində hər hansı hərbi hərəkətilik edərsə, Fransa və ya ABŞ buna necə qarşı çıxıb bilər? Odur ki, indi Ermənistanın yaranmış durumdan çıxış üçün yeganə doğru yolu Azərbaycan tərəfin şərtlərini qəbul edib, sülh müqaviləsinə imzalamadan keçir. Sülh müqaviləsinə imzalayıb Azərbaycan və Türkiyə ilə sərhədləri açıb, normal iqtisadi əlaqələr qurmaqla, bu dövlət özünü düşüncədən, daha doğrusu, özü-özünü saldıqı batıqlıqdan xilas edə bilər”.

Deputat Azər Badamov bildirdi ki, 10 noyabr bəyannaməsinin imzalanmasından sonra ölkələr arasında münasibətləri sülhə aparmalı olan öhdəlikləri Ermənistan boynuna götürdüyündən biz sülh müqaviləsinin imzalanması üçün əlimizi uzatdıq: “Bəyannamənin imzalandığı ilk aylarda Ermənistan üç rayonumuzu azad etsə də, sonra digər bəndləri icra etməkdən boyun qaçırdı. Azərbaycan məcbur olub yenidən lokal xarakterli antiterror əməliyyatının aparılmasına məcbur oldu. Nəhayət, ərazilərimiz Ermənistan silahlılarından

və separatçılarından təmizləndi, bütün ərazilərimizdə suverenlik təmin edildi. Burada sual yaranır: üç il əvvəl çağırış etdiyimiz sülh müqaviləsinə hər iki tərəf vacib sayıb, buna razı olduğunu bildirə də, bu müddətdə niyə imzalanmadı?

Azərbaycanın Ermənistanla sülh müqaviləsinə imzalamaması üçün bir səbəbi qalmayıb. Çünki anklavlar və Ermənistandan deportasiya olunmuş soydaşlarımızın geri qayıtması məsələsi sülh müqaviləsinin icrası mərhələsində öz həllini tapmalıdır. Yeni dəqiq sərhədlər müəyyənləşməli və hər bir dövlət özünün suveren sərhədlərində möhkəmlənməlidir. Burada Azərbaycanın niyyəti aydın və təmizdir. Dövlətimiz bütün məsələləri sülh yolu ilə həll etmək və gələcək nəsillər üçün hər hansı bir problem saxlamaq istəmir. Ermənistan isə sözdə sülh müqaviləsinin imzalanmasına razı olduğunu bildirə də, ötən üç ildə bu müqavilənin imzalanması üçün konstruktivlik nümayiş etdirmədi. İrəvanın son üç ildəki hərəkətlərinin sülh müqaviləsi adı altında vaxt qazanmaq olduğunu müşahidə etmək çətin deyil. Çünki Fransa və ABŞ Ermənistanla çox şey vəd etmişdi. Ona görə də Azərbaycana qarşı qərəzli sənədlər qəbul edir və Ermənistanı sülhdən daha çox müharibəyə ruhlandırır. Bu, Qərbin köhnə taktikasıdır. Torpaqlarımız işğal altında olduğu 30 ildə də BMT qətnamələrini icra

etdirməyərək torpaqlarımızda erməni işğalını əbədləşdirməyə çalışdılar. Minsk Qrupu Azərbaycanı işğalla barışdırmaq istəyirdi. Deyirdilər ki, münaqişənin hərbi yolu ilə həlli yoxdur. Amma biz sübut etdik ki, münaqişə əvvəlcə hərbi, sonra siyasi yollarla həll olunmalıdır. Ona görə də II Qarabağ müharibəsi qaçılmaz oldu. İndi tarix yenidən təkrarlanana daha çox oxşayır. Qərb sülh pərdəsi altında Ermənistanı silahlandırır və ruhlandırır. Amma onlar başa düşümlər ki, Azərbaycan da bir yerdə dayanmayıb və ordusunu daha da müasirləşdirir, gücləndirir. Bu da yenidən Azərbaycan-Ermənistan müharibəsi baş verərsə, nəticəsinin necə ola biləcəyi ilə bağlı proqnoz verməyimizi çətinləşdirmir. Qərbin məqsədi ya güc yolu ilə Cənubi Qafqazda yerləşmək, ya da Ermənistanı məhv etməkdir. Ermənistan rəhbərliyi isə həmişə olduğu kimi, vəziyyəti dəyərləndirmir. Qərbi daha ciddi şəkildə Azərbaycana qarşı qoymaq və diləndiyi vəsaiti daha da artırmaq Ermənistanın əsl niyyətidir. Ona görə də Ermənistan rəhbərliyi sülh müqaviləsinin imzalanmasından uzaqdır. Ancaq bu da sonsuz deyil. Qərb hələ ki Ermənistanın saxta yalanlarına inanıb Ermənistanla möhkəmlənmək üçün yardımlarını göndərir. Amma bir müddət keçəndən sonra etdikləri yardımların bir nəticəsinin olmadığını görəndə dayanacaqlar və yenidən siyasətlərini Azərbaycanla münasibətlərin möhkəmlənməsinə yönəldəcəklər. Bu, bir analogiyadır və başqa bir nəşə baş verəcəyini hesab etmərəm.

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün imzalanması üçün ilk növbədə Qərbin regiona baxışları dəyişməlidir. Əgər Qərb ədalətli mövqə nümayiş etdirərək, məsələlərə beynəlxalq hüquq prizmasından yanaşarsa, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi lap qısa bir zaman kəsiyində imzalanı bilər”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Repetitorluqdan qurtulmağın yolu - deputatdan təklif, ekspertlər isə deyir ki...

Elmin Nuri: "Bu gün repetitorluq seçilən müəllimləri məktəblərin əlindən aldı"

Rövşən Nəcəfov: "Validəynlər övladları ilə bağlı qərar verəndə onların istəklərini nəzərə alsınlar"

"Repetitorluğun aktuallığını gündəmdən çıxarmaq ən böyük istəyimizdir". "Yeni Məsəvat" xəbər verir ki, bu sözləri Yenipress.az-a müsahibəsində Milli Məclisin Təhsil və Səhiyyə komitələrinin üzvü, deputat Müşfiq Məmmədli deyib.

O bildirib ki, burada iki vacib nüans var: "Birincisi, biz təhsili asan qavranılan və gələcək üçün bütün aktuallığını özündə saxlayan sistem halına gətirməliyik. Yeni təhsil sistemimizdə repetitorluğa ehtiyac olmayacaq səviyyədə proqramları asanlaşdırıb, həm də indiki zaman üçün aktuallaşdırmaqlıq və qanunvericilik bunun üçün tam şərait yaradıb. İkinci, övladlarımızdan aşırı gözləntiləri bir qədər arxa plana keçirməliyik. Bizim ailələrdə şagirdin ali məktəbə qəbul olunması bir tələb halına gəlib, olmazsa-olmazdır. Bu düşüncədən qurtulmalıyıq. Hazırda diqqət yetirsək, bəzən ali təhsilli şəxslərin işlə təmin olunmasının o qədər də asan olmadığını şahidi oluruq, nəinki peşə məktəblərində təhsil alan insanların. Biz həmin peşə təhsil sistemini aktivləşdirməliyik".

Sirr deyil ki, azərbaycanlı valideynlər övladlarının yalnız ali təhsil almasına çalışır, buna görə hətta öz uşaqlarını arzuları əleyhinə yönəldir, bəzən təzyiq edirlər. Belə yanaşma mentalitetdənmi qaynaqlanır, yoxsa?

O da bəllidir ki, repetitor xərcləri ailə büdcəsinə əlavə yüküdür. Xüsusilə də kasıb ailələrin. Reallıq həmçinin ondan ibarətdir ki, öz istəyi əleyhinə ali təhsil alan gənclərin bir çoxu universiteti bitirdikdən sonra başqa sahələrə gedir, ya da, sadəcə, iş tapa bilmirlər.

Repetitorluğa gəlincə, bəlkə problem məktəb müəllimlərinin maaşlarının yüksək olmamasındadır?

Sosial Tədqiqatlar

Mərkəzinin sektor müdiri, təhsil tədqiqatçısı Elmin Nuri mövzu ilə bağlı "Yeni Məsəvat"a fikirlərini belə izah etdi: "Repetitorluq fəaliyyəti ilə bağlı ən sərt danışan biri kimi deyə bilərəm ki, inanmıram repetitorluq institut kimi birdefələlik ləğv olunsun. Bu, mexaniki olaraq mümkün deyil. Bu gün dünyanın bir çox yerlərində repetitorluq anlayışı var. Amma necə? Məsələn, Koreyada peşə təhsili istiqamətində repetitorluq var. Burada IT sahəsində - kompüter mühəndisliyi kimi sahələrdə əlavə dərslərlə ödənişli şəkildə repetitorlardan istifadə olunur. Elə ölkə var ki, orada repetitorluq əsasən Master (bakalavriat) və PHD (doktorantura) istiqamətləri üçün keçərlidir. Yeni bir insan artıq müəyyən bir peşəyə, ixtisasa yiyələnib və özünə əmək bazarında daha yaxşı yer tutmaq üçün, həmçinin akademik bacarıqlarını artırmaq üçün yüksək rəngli mütəxəssisin əlavə dəstəyindən istifadə edir. Bir çox xarici ölkələrdə də repetitorluq məhz Master və PHD istiqamətində inkişaf edir. Mən bunun tərəfdarıyam. Yeni uzun illər orta əsr elm və tədris sisteminə uğurlu tendensiya olan us-tad-şagird mahiyyəti üzərində inkişaf

gərəkli. Amma bizdəki repetitorluq isə tam başqa bir mexanizmdir. Arzuolunmaz şəkildə inkişaf edən, getdikcə böyüyən, fəsadları atdıqca artan institut kimi öz işini görüb. Bu gün repetitorluq institutu Azərbaycan təhsilinin ümumi mənzərəsini göstərir. Bu gün repetitorluq institutu məktəb adlı energetik qüvvəni, sosiallaşmanı, maarifçi auranı özündə göstərən bir məkanı tamamilə nüfuzdan salıb. O, faydasız bir quruma çevrilib. Mən hər dəfə repetitorluqla bağlı danışanda bu işlə məşğul olan müəllim dostlarım, qohumlarım məndən inciyirlər. Mən heç kimin repetitorluq fəaliyyətinə qarşı deyiləm. Amma bu gün müəllimlər var ki, sinfə daxil olub, "mənim yanıma hazırlığa gəlməyəsiniz, hazırlığınız mənasızdır", deyirlər. Belə olmaz axı".

Ekspert əlavə edib ki, ölkəmizdə artıq repetitorluq institutu səhv tendensiya üzərində hərəkət edib: "Bu tendensiyanın iki qolu oldu, məktəbin nüfuzdan salınması, əlavə gəlir qazanmaq istəyi müəllimləri dərindən soyutdu. Bu iki fəsad aradan qaldırılsa, repetitorluq o qədər ziyanlı məsələyə çevrilməz. Bu mümkündür. Deyərdim ki, maaş

məsələsi bu zaman qüvvəyə minir, zəncirvari olaraq prosesə cəlb olunur. Əgər müəllimlərin maaşı yüksək səviyyədə olarsa, bir qisim müəllim bu işdən əl çəkər. Repetitorluq əlavə qazanc yeri olsa da, o qədər də arzuolunmaz iş deyil. Həm çox yorucudur, həm də çox məsuliyətlidir. Bir məsələ də var. Axı müəllimlərin maaşı dövlətin təhsillə bağlı yürütdüyü siyasətə əsasən müəyyən mənada artmaq üzrədir. Sertifikasiya imtahanlarında minimal həddi keçən müəllimlərin maaşı 10 faiz artdı. 51 baldan yuxarı toplayanların maaşı 35 faiz artdı. Repetitorluq qalmalıdır, əvvəldə dediyim iki fəsadı aradan qaldırmaq bu işi etmək olar. Bu gün bizim çox gözəl müəllimlərimiz var ki, onlar məktəbdə çox faydalı ola bilərdilər. Amma repetitorluğa can qoyduqları üçün enerjilərini buna saxlamaq istəmirlər. Az qala, şüur altı "nəyimə" lazım tərzində hərəkət edirlər. Bu, yolverilməzdir. Bu gün repetitorluq bizim qaymaq müəllimlərimizi məktəblərin əlindən aldı".

Klinik psixoloq Rövşən Nəcəfov isə "Yeni Məsəvat"a dedi ki, təhsil sahəsində dəyişiklik etmək üçün psixoloji mühit ana-

26 minə yaxın tələbəyə təhsil krediti verilib

2023-2024-cü tədris ilinin payız semestri üzrə təhsil tələbə krediti (TTK) üçün müraciətlərin qəbulu prosesi davam edir.

Elm və Təhsil Nazirliyindən APA-ya bildirilib ki, təhsil krediti almaq istəyən tələbələr Təhsil Tələbə Krediti Fondunun 146 - 5 Çağrı Mərkəzinə zəng etməklə, eləcə də fondun www.e-ttkf.edu.az portalı, 051 206 78 48 "WhatsApp" nömrəsi və sosial şəbəkələrdəki səhifələri üzərindən müraciətlərini ünvanlaya bilərlər.

Qeyd edək ki, bu günədək ümumilikdə 25 696 tələbənin müraciəti rəsmiləşdirilib. Kredit ayrılmış 9 301 nəfər sosial, 16 395 nəfər isə standart TTK-dan yararlanıb.

Təhsil tələbə krediti verilən zaman girov və ya zəminlik tələb olunmur. Təhsil tələbə krediti uzunmüddətli və təhsil müddətində, güzəşt və möhlət dövründə tələbədən kreditin qaytarılması tələb edilməməklə yanaşı, faizlər də hesablanmır.

liz edilməlidir: "Təhsil sahəsində iştirakçı olan hər kəs bu prosesə cəlb olunmalıdır. Bu günə qədər məktəblərdə psixoloqların fəaliyyəti yox səviyyəsindədir. İstisnalar var və onlar heç vaxt qaydaları dəyişə bilmir. Təhsil sahəsində psixoloji fəaliyyətlər olsaydı, mühtiri aydın şəkildə müşahidə etmək olardı. İnanıram ki, bir gün Azərbaycan təhsilində psixologiya həm tədris proqramına salınacaq, həm də pedaqoji və təhsil psixoloqlarının fəaliyyəti genişləndiriləcək. Problemlərin qaynağı həm maddidir, həm də mənəvidir. Sosial problemləri xüsusi vurğulaya bilərik, amma düşüncəni dəyişmədən nəyisə dəyişmək mümkün deyil.

Bu gün Azərbaycan təhsili əzbərgilik üzərində qurulub. Test bilik göstəricisi deyil. Test informasiya üsuludur. Biliyə çevrilməyən informasiya bir müddət sonra yaddaş silir. Hazırda repetitor yanına getmədən real nəticə əldə etmək çox çətindir. Repetitorların arasında "bunker" müəllimlər də var. "Bunker" müəllimlər isə yüksək bal toplayanların səbəbkarlarındandır. Valideynlər də övladlarının gələcəyini daha yaxşı formalaşdırmaq üçün ən yaxşısını etməyə çalışırlar. Elə qeyri-səğlam psixoloji mühit formalaşmış ki, hər kəs baş verənlərdən psixoloji pozuntu yaşayır. Valideynlər öz yarımçıq arzularını övladları üzərində tamamlamağa çalışırlar. Övlad istəmədiyi və ya uyğun olmadığı ixtisasa gedir. Valideynlər başqaları ilə rəqabətə davamlı olmaq üçün övlad-

larının ixtisasın önəmi olmadan hansısa ali məktəbə qəbul olmasını istəyir. Nəticədə dörd il sonra cəmiyyətə daha bir diplomlu işsiz yetişdirmiş olur. Mentalitet insanların həyatında elə düşüncə formalaşdırıb ki, gözləntilər reallaşmayanda fəlakətə çevrilir. Nəticənin əldə olunmaması başlanğıc nöqtənin yox olması deyil. Peşə xarakterə bağlıdır. Əgər şəxs qandan qorxursa və ya nədənsə iyrenirsə, ən yüksək bal toplasa belə, tibb ixtisasına qəbul olsa belə, həmin şəxsdən həkim olmayacaq. Bununla bağlı çoxlu hekayələr var. Ali məktəblərin giriş qapısı açıq, çıxış qapısı kilidli olmalıdır. Hər kəs qapını öz açarı ilə açmalı deyil.

Valideynlər övladlarının ixtisas seçimində psixoloqlara müraciət etməlidir. Bəzən şəxs nə istədiyini bilmir. İlk olaraq şəxsin istəyi müəyyən edilməlidir və ya formalaşdırılmalıdır. Övladlarını psixoloq yanına aparmaqdan çəkinməsinlər. Əksinə, baş verəcək arzuolunmaz hadisələrin qarşısını alması olacaqlar. Hazırlıq prosesində də təşviş və həyəcanlarını aradan qaldırmaq üçün psixoloqa müraciət etsinlər. Valideynlər övladlarına psixoloji təzyiq etməsinlər. Övladları ilə bağlı qərar verəndə onların istəklərini nəzərə alsınlar. İnsan sevdiyi işi bacarı, bacardığı işdə isə uğurlu olur. Psixoloji mühit elə formalaşmalıdır ki, insanlar sevdiyi və bacardığı əməklə məşğul olsunlar".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məsəvat"

Azərbaycan milli komandası noyabrın 19-u gecəsi tarixinin növbəti faciələrindən birini yaşadı. Günlər öncə 3-0-lıq İsveç qalibiyəti ilə xalqımızı sevindiren milli Belçika qarşısında 5 cavabsız qol buraxmaqla əslində bu qələbənin təsadüf olduğunu göstərdi.

Məğlubiyyətin acısı bir tərəfə dursun, oyundan sonra baş məşqçimiz Canni De Byazinin davranışları başqa bir dərd idi. O, tənqidi sual verən media nümayəndələrini axmaq adlandıraraq, mətbuat konfrasını yarımqıq tərk edib. Sanki ona hər kəs 5-0-lı biabırçı məğlubiyyətə, meydana çıxardığı heyətə görə əhsən deməli idi. Onun bu cür davranışları bütün ictimaiyyət nümayəndələrində ciddi narazılıq doğurub. Sosial şəbəkələrdə kütləvi şəkildə onun istefa verməsi tələb edilir. Futbol mütəxəssisləri, tanınmış simalar, media nümayəndələri onun jurnalistlərdən üzr istəməsinə tələb edirlər.

Qeyd edək ki, AFFA-nın baş katibi Sərxan Hacıyev Canni De Byazinin bu hərəkətlərinə görə idman jurnalistlərindən üzr istəyib.

"De Byazinin jurnalistlər barəsində işlətdiyi ifadələr etik çərçivəyə sığmır və qınanmalıdır".

Qol.az xəbər verir ki, bunu APA-ya açıqlamasında **Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid** deyib. Sədr eyni zamanda baş katibin onun əvəzindən üzr istəməsinə yüksək qiymətləndirdiyini əlavə edib: "Amma bu addımı De Byazi özünü də atmalıdır".

Qol.az-ın baş redaktoru Aydın Bağirov öz feysbuq profilində bu biabırçı məğlubiyyətin detallarını ifşa edən bir yazı paylaşmışdır: "Qalibiyət üçün nə lazımdır? Həm də milli heysiyyət, xalqın və təmsil etdiyin ölkənin təəssübünü çəkmək, onun yolunda can qoymağı bacarmaq.

Bizim milli komandada Eddi İsrailov ad-soyadında bir beynəlxalq müqəvva var. Yarı keniyalı, yarıazərbaycanlı, özü İspaniya doğumlu.

Eddinin bu gün Belçika ilə oyunda 7 dəqiqə ərzində göstərdiyi unikal "şou" hətta Rusiyanın "Matç TV" kanalının ekspertlərinin də heyretinə səbəb oldu. Veteran futbolçu İqor Korneyev Eddinin qeyri-peşəkarlığını - elə onun dediyi kimi də ifadə edəcəm - "tupoyluq" adlandırdı.

Ona görə "tupoyluq" adlandırır ki, İsrailov əvvəlcə 17-ci dəqiqədə qapımıza qolun vurulmasına səbəb olan ötürməni rəqibə hədiyyə etdi, 20-24-cü dəqiqədə isə gereksiz yerə iki sarı vərəqə alıb (səbəb?) komandanı çətin vəziyyətə qoydu.

Eddi Azərbaycan millisi-nə Elxan Məmmədov tərəfindən cəlb edilmiş legionerlərdən ibarət sürüdə yer alan onlarla "futbolçu"dan sadəcə biridir. Orada Höccət kimi başqa yadellilər də var. Və o yadellilərin başında duran Canni de Byazi öz azərbaycanlılarımıza sanki qənim kəsilib. Həmin Eddini heç öz klubu "Neftçi"nin məşqçiləri bu mövsüm əsas heyətdə meydana buraxmır, amma millinin rəsmi matçında o,

İstəməyiblər. Necə də yerlər, zorla sevgi olmur.

Deməli, artıq vaxtdır. Getmək, daha doğrusu, göndərilmək zamanıdır.

De Byazinin, Eddinin, Höccətin...

Və bu tragikomedianın milli təəssübkeşlikdən uzaq olan bütün banilərini...

...Utan, AFFA!"

Beynəlxalq dərəcəli hakim, futbol mütəxəssisi Tahir Süleymanovun da millimizin rüsvayçı məğ-

Səfər görüşündən öncə start 11-liyi, qalib heyətlə bağlı çətinliklər yaranmışdı, Ramil Şeydayev, Bəhlul Mustafazadə cəzalı duruma düşmüşdülər, rotasiyaya gəldiməsi məcburiyyəti yaranmışdı. Belə vəziyyətdə heyət seçiminə daha həssas yanaşılmalı idi...

Zədəli, öz optimal formasından uzaq olan, klubunda daimi çıxış etməyən, kobudluğu, məsuliyyətsizliyi ilə seçilən, rəqibin ciddi təzyiqi ilə

lərdən uzaq olan, şəxsi mənafeələrini güdən məmurlar da ölkə futbolundan birdəfəlik yox edilməlidir. Əgər futbolun düzəlməsi, dirçəlməsi, inkişafı istənilirsə..."

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı "Yeni Məşavət"ə bildirdi ki, Azərbaycan yığmasının Belçikaya 0:5 hesabı ilə məğlub olmasında qeyri-adi heç nə yoxdur: "Gözələnən məğlubiyyət, gözələnən hesabdır. Sadəcə

olmayacaq. Proses AFFA-dan başlamalıdır. Bu gün orada islahat aparılsa, futbol peşəkarlara tapşırılsa, biz 15 ildən sonra yığmadan nəticə gözləyə bilərik. Aparılsa, başlasa..."

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev isə qeyd etdi ki, Belçika qarşılaşması İsveç qələbəsindən sonra soyuq düş effektı verdi: "Əslində millimizin baş məşqçisi bir foks çıxarmasaydı, normal sistem qur-

De Byazi, de, niyə biabır olduq?

İdman ictimaiyyəti ayağa qalxdı; Azərbaycan futbolunun qara gecəsi...

start heyətdə yer alır.

Niyə ki? Məsələn, Eddi yox, elə Coşqun Diniyev oynasın da.

Yaxud iranlı Höccət Haqverdinin hansı özəlliyinə görə bizim Amin Seydiyevdən üstünlüyü var?

Əlbəttə, üstünlüyü oyunu deyil, yalnız arxasının güclü olmasıdır. Hər şeyi öz adıyla çağırısaq, piramidanın başı yenə Elxan Məmmədov və onun menecer çetəsidir. Onların De Byazi üzərində güclü təsiri var. Nəticədə eddilər, höccətlər millidə əsas heyətin daimi sakini olublar.

Azərbaycan bu gün həm də buna görə Belçikaya 0:5 uduzdu.

Amma həm də məşqçi sistemsiizliyinə görə.

Və həm də komanda daxilində futbolçularla məşqçi arasında pozulan ab-havaya görə.

Və bir də komanda qururunun olmamasına görə.

Qürur. Təəssübkeşlik. Vətəndaş ola bilmək... Cibində Azərbaycan pasportu gəzdirmək hələ vətəndaş olmaq demək deyil.

Eddilər, höccətlər ağızlarını yalandan da olsa tərpəlib bir dəfə belə himnimizi oxumayıblar.

Çünki **AZƏRBAYCANLI** deyillər. İllərdir buradadırlar. Şan-şöhrət, var-dövlət sahibi olublar, amma azərbaycanlı ola bilməyiblər.

lubiiyyəti barədə paylaşımı xüsusi diqqət çəkməyə bilməz. O yazır: "Qarşılaşmanın sonunu gözləməyə ehtiyac yoxdur. İsveçlə oyunda qazanılan böyük hesablı layiqli qələbədən sonra futbolumuzda cərəyan edən ümumi durumla bağlı məsələlərə kompleks halda yanaşılmasının vacibliyini bildirmiş, eyforiyaya qapılması fikrini önə çəkmişdim. Hər qələbə önəmlidir, azarkeşlər sevinir, ruh düşgünlüyü yaranmasın deyə, milli adına dəstək verilir..."

Obyektiv yanaşılsa, yığmanın Belçika qarşısında qələbə qazanmaq şansı nəzəri görünürdü, hətta bərabərə qalmanın faiz dərəcəsi çox aşağı idi. Bu, yığmaya inamsızlıq deyil, güclü rəqib qarşısında real vəziyyətin göstəricisidir. Problem millidə yox, illərdir cavabdehlerin Azərbaycan futboluna olan baxışlarındadır.

De Byazinin son mətbuat konfranslarında, müsahibələrində açıq sezilən, medianın, futbol ictimaiyyətinin üzərinə psixoloji hücumu, saymazayana davranışının bumeranq cavabı, həftələr, gün, an məsələsi idi. "Turist səfərlərinə" növbəyə duran AFFA rəhbərliyində bir səlahiyyətli məmur tapılmadı ki, baş məşqçinin hərəkətlərinə diqqət edilməsi vacibliyini onun nəzərinə çatdırsın.

üzləşəcəyi öncədən məlum olan, meydana ən önəmli mövqelərdən birinin Eddi İsrailova həvalə edilməsi, güvənilməsi heç bir məntiqə sığmır. Öncədən belli idi, sürətli futbolçular qarşısında, ikili mübarizələrdə Eddi çatdırmayacaq... Höccət kimi ağır futbolçunu da bura əlavə etdikdə, yığma 9 nəfərlə oynamağa başladı...

Belə bir görüşün əvvəllində, "afro-İspan"ın, hakim təmini ilə deyilsə, düşüncəsizlik edib ardıcıl iki sarı vərəqəlik hərəkətə yol verməsi, milli-ni, komanda yoldaşlarını mə-nəvi məhv etməsi demək idi. Azərbaycan futboluna heç bir xeyir verməyən, kimlərinə sayəsində milliləşdirilən, milyonlar qazananlara nə vaxtsa yox deyiləcək? Bu mənasız, yaş keçmiş, heç bir perspektiv vəd etməyən "milli" üzvlərindənə, öz yetirmələrimizin oynaması daha doğru olmazmı?!

Heç kim demir ki, yerli futbolçular oynasa, qələbələr sıralanacaq, ən azından öz futbolçularımız meydana düşəcəkdir, gənclər isə təcrübə qazanacaq. Müharibə vaxtı düşmənlərimizlə münasibəti pozmayan, millidən yayınan, öz bayraqlarını səhifələrində paylaşanlara tək millidə yox, Azərbaycan futbolunda yer olmamalıdır! Belələri ilə yanaşı, onlara şərait yaradan, milli-mənəvi dəyə-

cə, Bakıda İsveçlə əhəmiyyətətsiz oyunda qazanılan qələbə azarkeşləri eyforiyaya salmışdı. O qələbədən sonra çoxlarına elə gəlirdi ki, səfərdə Belçikaya da qalib gəlmək olar. Yeni lazımsız qələbə aldatmışdı ictimaiyyəti. Əslində Azərbaycan yığmasının potensialı bu qrupda ancaq və ancaq Estoniyadan xal almaq üçün yetərli idi. İsveçin motivasiyasının olmamağı bizə əlavə 3 xal bəxş etdi. Azərbaycan futbolunun gücü, potensialı budur. Bir ölkədə uşaq futbolu yoxdursa, bir ölkədə uşaq futbolu üçün infrastruktur yoxdursa, bir ölkədə futbolçu yetişdirmək üçün zərər qədər də iş görülmürsə, o ölkənin yığmasından nə gözləmək olar? Əsas yığmanın uğur qazanması üçün əvvəlcə aşağı yaş üzrə yığmalar uğur qazanmalıdır. Hər şey pillə-pillə olur. Əvvəlcə aşağı yaş qrupları uğur qazanmalıdır, futbolçular püxtələşməli, sonra əsas yığmanın nəticəsi gəlməlidir. Son 15 ildə Azərbaycanın aşağı yaş qruplarının nəticələrinə diqqət edin: fiasko. İndiki əsas yığmanın üzvləri düşünənki o uşaqlardır. Onlardan hansı nəticəni gözləmək olar? Biz özümüz özümüzü 15 ildir aldadırıq. AFFA açıqlayır ki, ölkədə 150 min uşaq futbolla məşğul olur. Amma bu il yaradılan 2-ci dəstədə oynamaq üçün futbolçu tapılmır. Hanı o uşaqlar? Deməli, bu adamlar saxtakarlıqla məşğuldurlar, priписка edirlər. Dövlətin futbola ayırdığı milyonları mənimsəyirlər. Budur Azərbaycan futbolunun əsas problemi - idarəçilər. Nə qədər ki, futbolumuza belə şəxslər rəhbərlik edəcəklər, elə deyilməklə məşğul olacağıq. Özümüz öz başımızı ağrıdacağıq. Məşqçiləri əlcək kimi dəyişməyin heç bir əhəmiyyəti yoxdur. İstər yerli olsun, istərsə də əcnəbi, millidə nə-

saydı, bu faciə yaşanmazdı. Bu o demək deyil ki, biz Belçikanı udacağdıq. Amma azından bu rüsvayçılığı yaşıyamaya bilərdik. Oyundan öncəki himn məsələsi ola bilər ki, bir texniki səhv idi, buna görə də üzr istədilər. Düşünürəm ki, himn məsələsi futbolçularımıza təsir etdi. Baş məşqçi start heyətində ciddi səhvlərə yol vermişdi. İsveç oyununda beşli müdafiə oynadıq, üç mərkəz və iki cinah müdafiəçisi ilə. Oyun sistemində daha hücum meyilli idik. Həm də müdafiədə bu sistemlə etibarlı idik. Biz bunu 10 nəfərlə qalanda daha yaxşı gördük. Uzun müddətdən sonra Byazi bir normal heyət qurmuşdu, onu da bu oyunla məhv etdi. Bəzən o, heyəti özü qurmur, si-farişlərlə kimlərsə ora salır. Məsələn, Höccət Haqverdi mərkəz müdafiəçisi olduğu defərlə özü deyib, amma cinahda oynatdı, nəticədə vurulan qollar daha çox o istiqamətdən vuruldu. Eddi İsrailov formada deyildi, olduğu klubda əksər oyunlarda iştirak edə bilməyib. Nəticədə fiziki formada olmadığı üçün qırmızı vərəqə aldı. Özünü idarə edə bilmədiyi üçün qaydaları pozdu. Demirəm o qalsaydı udacağdıq, sadəcə, hesab bəlkə az ola bilərdi ki, hərçənd bu oyunla buna da inanmaq çətinidir. De Byazinin jurnalistlərə qarşı etdiyi tərbiyəsizlik isə ümumiyyətlə, bağışlanılmazdır. O, bizləri, yeni xalqımızı, futbolumuzu sevmir. Onun üçün də hər dəfəsində bizi aşağılayır. Amma təəssüflər olsun ki, onu bura gətirənlər, onun arxasında durmağa davam edirlər. Bu şəxs göndərilməlidir. Düşünürəm ki, istər yerli, istərsə də əcnəbi məşqçi olsun, kim gələcəksə, o, Byazidən daha yaxşı olacaq. Amma təbii ki, yerli məşqçi olsa daha yaxşı olardı".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Məşavət"

MUSAVAT

Son səhifə

N 208 (8344) 21 noyabr 2023

ABS-in keçmiş birinci xanımı vəfat etdi

ABS-in keçmiş birinci xanımı Rozalin Karter 96 yaşında vəfat edib. Bu barədə Karter Mərkəzinin saytında dərc olunmuş bəyanatda deyilir. 1977-1981-ci illərdə ən yüksək dövlət vəzifəsi tutan ABS-in 99 yaşlı keçmiş prezidenti Cimmi Karterin həyat yoldaşı bazar günü öz evində vəfat edib. "Rozalin indiyə qədər əldə etdiyim hər şeydə mənim bərabərhüquqlu tərəfdaşım olub. O, mənə ehtiyacım olanda... dəstək verdi. Rozalin bu dünyada ikən mən həmişə bildirdim ki, kimsə mənə sevir və dəstəkləyir", - deyə Cimmi Karter bildirib.

Saçları tez-tez yağlanan xanımların nəzərinə!

Bəzi xanımlar saçlarının hər gün yağlanmasından şikayətlənir.

Saçları tez yağlanmadan xilas edən 4 çıxış yolu bunlardır:

1. Saçlarınıza toxunmayın

Əgər saçlarınız tez yağlanırsa, ona tez-tez toxunmayın. Əllərinizi saçların arasına soxaraq, arxaya, yana etməyin.

2. Aloe

1 xörək qaşığı aloe suyunu şampunun tərkibinə töküüb saçınızı yuyun. Çalışın, dərinizə dırnaqlarınızla toxunmayıb. Bunu həftədə 3 dəfə edin.

3. Nəmləndirin

Saç baxımı həftədə ən az 1 dəfə olmalıdır. Maskalar baş dərisini quruda, kəpək əmələ gətirə bilər. Buna görə də nəmləndirici şampunlardan istifadə edin.

4. Limon suyu

Limon suyu toksinləri təmizləyərək, saçın yağ miqdarını qaydasına salır. Saçınızı şampunla yuduqdan sonra içərisinə limon şirəsi tökülmüş su ilə yaxalayın.

Napoleonun papağı hərraca çıxarıldı

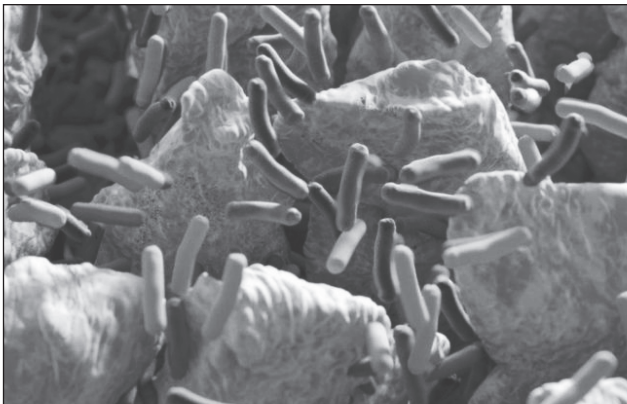

Fransa birinci imperatoru Napoleon Bonapartın papağı və digər şəxsi əşyaları hərraca çıxarılib. Paytaxt Parisdə Osenat hərrac evində təşkil olunana satışda Bonapartın papağı 1 milyon 900 min avroya satılıb. Papağı alan şəxsin adı açıqlanmır. İmperatorun təxminən 120-yə yaxın "bi-corn" (ikibuynuzlu) papağının olduğu lakin gününmüzə qədər onlardan iyirmisinin gəlib çıxdığı məlum olub.

Papağın hərracda ilkin qiyməti 600 min avro olub. Digər əşyalar arasında Napoleonun 1815-ci ildə Vaterloda məğlubiyyətindən sonra

qarət edilmiş gümüş boşqab və içərisində ülgüç, gümüş diş fırçası, qayçı və digər əşyalar olan taxta makiyaj qutusu var idi.

Bağırsaqdakı mikroblar qocalmanın qarşısını alır

Aparılan araşdırmalara görə, bağırsaqda olan mikrob və bakteriyaların müxtəlifliyi xoşbəxtliyi və fiziki hazırlığı qoruyub saxlamaqla yanaşı, qocalmanın, daha yaşlı vaxtlarda baş verə biləcək xroniki xəstəliklərin təsirlərini minimuma endirir.

Yeni elmi araşdırmaya görə, insan bağırsağında iltihab səbəb olan pis bakteriyaların nisbəti ilə qocalmanın və idman performansının təsiri arasında güclü bir əlaqə olduğu sübut edilib. Buna uyğun olaraq bağırsaqların vəziyyəti yaxşı olarsa, saçların ağarması, saç tökülməsi, dəridə qırıqlar, xroniki xəstəliklər minimum səviyyədə görülərsə də, bədənin fitnes vəziyyəti də müəyyən qədər özünü qoruyur və insanların sağlam bir şəkildə yaşlanmasına kömək edir.

İnsan bağırsağı trilyonlarla dost və düşmən bakteriyası olan çox mürekkəb bir quruluşla malikdir. Məlumdur ki, serotonin, dopamin, oksitosin və endorfin kimi insanı xoşbəxt edən hormonların 90 faizdən çoxu bağırsaqlarda istehsal olunur. Aparılan araşdırmalara görə, bağırsaq mühitində mikrob və bakteriyaların müxtəlifliyi xoşbəxtliyi və fiziki hazırlığı qoruyub saxlamaqla yanaşı, qocalmanın və daha yaşlı yaşlarda baş verə biləcək xroniki xəstəliklərin təsirlərini minimuma endirir.

Belarusda yenidən kartofa abidə ucaldılıb

Belarusun Bobruysk vilayətində kartofa abidə ucaldılıb. Verilən məlumata görə, tədbir Kənd Təsərrüfatı və Emal Sənayesi İşçiləri Gününe həsr edilib. Bolşıye Bortniki aqrosəhərciyindəki kartof anbarının yaxınlığında kartofla dolu səbəti əks etdirən kiçik bürünc heykəl yerləşdirilib. Abidə hər bir belaruslunun süfrəsindəki əsas tərəvəzi - kartofu təmsil edir. Qeyd edək ki, bu, ölkədə kartofa həsr olunmuş ilk abidə deyil. 2021-ci ildə Belarusun Uzdeniski rayonunda da kartofa həsr olunmuş heykəl quraşdırılıb və bu, sonradan internetdə birmənalı olmayan reaksiyaya səbəb olub.

Hansı qan qrupunda mədə xərçəngi olur?

Qan qrupunun bəzi qrup xəstəliklərə təsiri artıq sübut olunub. Onkoloq Suma İsakova qan qrupunun xarakter və sağlamlığa təsiri barədə faktlar açıqlayıb. "Bir çox tədqiqatlar II qrup stressə daha davamlı olduğunu sübut edib. Təxmin edilir ki, I qrup ürək-damar xəstəliklərinə dözümlüdür, amma koronavirusu ağır keçirirlər. II qrup insanlarda mədə xərçəngi riski yüksəkdir. II və III qruplarda şəkərli diabet daha çox yaranır. Amma təbii ki, bu qrupdan olan insanlar düzgün həyat tərzini keçirərsə, daha sağlam olurlar. Yapon alimləri isə bildirib ki, ağır travma və yaralanmalarda sağ qalma şansı da qan qrupuna görə dəyişir.

I qan qrupu sahibləri ciddi travma və qəzalarda daha çox vəfat edir. Bunun səbəbi qan qatılığı ola bilər", - onkoloq qeyd edib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Sevdiniz birinə baxarkən göz bəbəkləriniz genişlənər, nifrət etdiyiniz birinə baxarkən də.
- * Sarışınlar, əsmərlərdən daha çox saç teline malikdir.
- * Diş minası bədəninizdəki ən sərt şeydir.
- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * 7. Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * 8. Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * 9. Yeməyin ağzınızdan mədənizə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * 10. Mədə turşunuz bir ülgüçü əridə biləcək gücdədir.
- * 11. Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzisi var.
- * 12. Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşıq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * 13. Ortalama bir qadın ortalama bir adamdan 12,5 sm qısadır.

Vyetnam imperatorunun möhürü Fransadan vətəninə qaytarılıb

Son Vyetnam imperatoru Bao-daya məxsus olan və Fransada "Millon" hərrac evi tərəfindən hərraca çıxarılan qızıl möhür bir ildən çox davam edən danışıqlardan sonra vətəninə qaytarılıb.

Bu barədə Vyetnam xəbər agentliyi Mədəniyyət, İdman və Turizm Nazirliyinə istinadən məlumat yayıb.

Verilən məlumata görə, 10,7 kiloqram ağırlığında olan qızıl möhürün təhvil verilməsi mərasimi Vyetnamın Parisdəki səfirliyində Sosialist Respublikasının mədəniyyət, idman və turizm naziri Nquyen Van Hunq, səfir Din Toan Thanq, UNESCO-nun nəzdində daimi missiyanın rəhbəri Le Thi Honq Van və Mədəni İrs Departamentinin direktoru Le Thi Thu Hienin iştirakı ilə baş tutub.

Dəyəri 6,1 milyon avrodan (təxminən 11,15 milyon manat - red.) çox olan və imperator Min Manqin hakimiyyəti dövrünə aid artefaktı Vyetnamın Baknin Nquyen The Honq əyalətinin antikvar cəmiyyətinin sədri satın alıb. Bu, Vyetnam və "Millon"un idarələrarası nümayəndə heyəti arasında aparılan danışıqlar sayəsində mümkün olub.

Qırılmış əjdaha təsviri ilə bəzədilmiş qızıl möhür Vyetnamın sonuncu monarxı Bao Dayın nəslinə aid sənət kolleksiyasının bir hissəsidir. 2021-ci ildə həyat yoldaşı Monik Bodo vəfat etdikdən sonra kolleksiya onun varislərinə miras qalıb.

Argentinada prezidentliyə namizədin övladları ölümə hədələnilir

Argentina prezidentliyinə namizəd Serxio Massanın uşaqları ölümə hədələnilir. Hazırda məsələ ilə bağlı araşdırma aparılır və artıq beş nəfər saxlanılıb. Massanın həyat yoldaşı Malena Qalmarini bildirib ki, bir müddət əvvəl başqa bir prezidentliyə namizəd olan Xavyer Maylinin tərəfdarları onun ailə üzvlərinin şəxsi məlumatlarını, o cümlədən azyaşlı övladları Tomas və Milağrosun telefon nömrələrini dərc ediblər. Bundan sonra uşaqlara hədə mesajları gölməyə başlayıb. Federal hakim Mariya Servini qadın və onun uşaqlarının daimi müdafiəsi barədə qərar verib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 3092
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500